

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DÜĞÜN YA DA DAVUL

Haşmet ZEYBEK

KÜLTÜR BAKANLIĞI

Handwritten text in a stylized script, possibly a signature or a note, located in the top right corner of the page.

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI / 1503

Yayımlar Dairesi Başkanlığı

Sanat – Tiyatro – Dizisi / 46 – 67

DÜĞÜN ya da DAVUL

© Kültür Bakanlığı 1993 / ANKARA
ISBN 975 – 17 – 1282 – 3
Kapak Düzeni / Vedat SEYRAN

**Yayımlar Datrest Başkanlığı'nın 14.4.1993 tarih
ve 928. 2 – 893 sayılı makam onayı gereğince
ilk defa 10.000 adet bastırılmıştır.**

Yeniçağın Matbaası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ankara-1993

1990'lı yıllar yalnız Türkiye toplumunda değil, tüm dünya coğrafyasında da ilginç oluşumların ve onlara bağlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Bakanlığımın politikasının özünü, demokratikleşme çabalarının toplumumuzda yaygınlaştırılması oluşturmaktadır. Çoğulcu, katılımcı, çağı yakalamış insanların ürünleri ile bütünleşmiş bir kültür politikası temellendirilmesi amaçlanmıştır.

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin ve değerlerin arkasındaki kavramlar "Kitap" ve "Okumak"tır. Ne görselliğin gücü, ne de iletişimin durmak bilmeyen teknolojik gelişmeleri, bu iki kavramın insanlara özgü haz duygusu nedeniyle hiçbir zaman önemini yitirtemeyecek, özelliği ve önemi dünya durdukça sürüp gidecektir.

İnsanlar günlük yaşama biçimleri, dünyadaki olumlu olumsuz gelişmeler, etkileşimler, olaylar, üzüntüler ve sevinçler içinde düşünce üretilip kendilerini yenileyecekler ve bu çabadan da hiçbir zaman vazgeçemeyeceklerdir.

Bütün bu somut gerçeklerin yanında, karşımızda fazla değiştiğini söyleyemeyeceğimiz diğer bir somut gerçek var. O da az okuyan bir toplum oluşumuz. 1992'yi KİTAP VE OKUMA yılı ilan ederek bu sorunun altında yatan nedenleri araştırmak, çözüm yolları aramak, etkinlikler yapmak, okuma konusunu gündemde tutmak çabası içinde geçirdik. Kampanyalar yaptık, yarışmalar düzenledik, kitaplarımızı ücretsiz verdik, tüm bu etkinliklerimizi yine sürdüreceğiz.

1993 yılında "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyerek ikinci adımımızı atıyoruz. Yine kampanyalar, yarışmalar yoluyla insanımızı kitaba ve kitap satın almaya yönlendirmek amcındayız.

Geniş ufukları olan, düşünen, düşündüğünü açıklayan, görsel iletişim araçlarının verdikleriyle yetinmeyen, kültürlü insanların yaşadığı özgür ve demokratik ortamı olan, geleceğin,

2000'li yılların Türkiye'si için bu kavramların yerleştirilmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiye'si, okuyan, yazan Türkiye, düşünlenlerin gerçekleştiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız 1993'te gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek Türkiye'nin her köşesinden gelen istemin yoğunlaşması nedeniyle baskı sayılarını yükseltti.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak, insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyoruz.

Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR

Kültür Bakanı

SEYİRLİK

MEYDANCI	Zihni KÜÇÜMEN
İBİŞ	Sükan KAHRAMAN
GABIŞ	Sezai ALPTEKİN
ESE	Zihni GÖKTAY
KÖSE	Kahraman ECEHAN
KINALI	Hale AKINLI
SUMRU	Selma KUTLUĞ
YUMRU	Candan TEKSOY
İPEK	Aliye UZUNATAĞAN
MELEK	Güzin ÖZYAĞCILAR
DERVİŞ	Mehmet BULDUK
SÜLÜ	Tuncay HALICIOĞLU
EMELEK	Ümit AKTOP
KIRIŞ	Ünal ÖZDOĞAN
RECEP	Seyfettin ÖZYAR
AYNALIÖKSÜZ	Ahmet YİRMİBEŞ
YAKIMCI	Sadık GÜRBÜZ
ZURNACI	Mehmet ALİ
DAVULCU	Necmi AYDONAT

Yöneten: Hamit AKINLI

Bu oyun 1974—1975 döneminde İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarında oynanmıştır.

(1. BÖLÜM – 1. GÜN)

Ö N — O Y U N

(Bütün oyuncular davul—zurna eşliğinde büyük bir curcuna ile girerler.)

TÜRKÜ — Avluya halay kurula
Davullar çift çift vurula
Düşler hayıra yorula
Şen ola düğün, şen ola.

Bir o yana bir bu yana
Kol kol seymenler dolana
Gözlerin aydın kaynana
Şen ola düğün şen ola.

Gelini bindirdik ata
Çifte kurşun ata ata
Yolumuz yeni hayata
Şen ola düğün şen ola.

(Dansla birlikte. Bu oyun ve türküye Eşe, Köse, İbiş, Gabış, Meydancı dışında bütün oyuncular katılmıştır. Oynayanlar meydanı boşaltırlar.)

(Meydancı, İbiş, Gabış, Eşe, Köse)

HEPSİ — Eheeeeyytt!

ESE — Hele bir atalım

KÖSE — Ya kımlı?

İBİŞ — Meydancımızı meydana

GABIŞ — Böyle yiğit doğuramaz her ana!

HEPSİ — Haydi hooooop!

(Meydancı apar topar, ite kaka meydana çıkarılır.)

MEYDANCI — Beni kendi gönlüme bıraksalardı ya da yolcu olurum, ya zurnacı

İBİŞ — Şimdi olduk oyuncu.

ESE — Düğün dernek, hepsi bir örnek

KÖSE — Göze görenek.

GABIŞ — Haydı, haydı, seyrederek de öğrenerek.

ESE — Değil mi ki emek çekip geldiniz, şuraya toplandınız, gülek, gülek de eğlenerek.

MEYDANCI — *(Davul)* Başımıza inerken bu değnek, yok öyle kolay kolay gülmek eğlenmek. Yanıldılar şaşıtlar beni bu düğüne meydancı seçtiler.

GABIŞ — Zaten bu milletin hayatta öğrenemediği tek şey seçmektir.

MEYDANCI — Sus, ağzım topla, bu düpedüz kendinden geçmektir. *(Tekme Davul)*

ESE — Bu dünyada ilk işin beladan kaçmaktır.

KÖSE — Göz göre göre ateşe giren ahmaktır.

İBİŞ — Vurup, kırıp...

GABIŞ — Soyup doyup...

KÖSE — Emirip, kemirip...

ESE — Sömürüp, semirip keyfine bakmaktır.

MEYDANCI — Uzatmayalım, laf aramızda; dünyayı deviririz kurduk muydu saf aramızda. Vakitsiz ki salan dilimizi, keserler sonra elimizi. Düzen onların düzeni, yıkarlar sonra temelimizi *(Tekme Davul)*.

ESE — Temel bızız, yıkamazlar.

GABIŞ — Bize karşı çıkamazlar

KÖSE — Bizim gözümüz açık olsa.

İBİŞ — Böyle keyiflerine bakamazlar.

MEYDANCI — Dönelim oyunumuza, verelim omuz omuza. Gerçekleri söylemek, olayları göstermek farzdır boynumuza. Haydi başlayın İbiş'le Köse.

İBİŞ — *(Oynayarak)* Benim adım İbiş.

KÖSE — Benimki de Köse... Benim sakalım yok.

İBİŞ — Benim de boyum kısa.

KÖSE — Kız vermezler...

İBİŞ — Evlenememek başlıca tasa.

KÖSE — **İBİŞ** — Günden güne gömülürüz yasa.

ESE — Oy Anayasa, duy Anayasa.

İBİŞ — Sen de bizi soy Anayasa.

ESE — Soy soy da doy Anayasa.

GABIŞ — Yeter artık, gör Anayasa.

ESE — Aç gözünü kör Anayasa.

KÖSE — Meydancı'nın sağ koluyuz.

İBİŞ — Onun en büyük oğluyuz.

KÖSE — Giydirelim keçe kûlahını.

İBİŞ — Verelim eline en büyük silahını.

(Meydancı'nın kûlahını giydirelirler, eline de sopasını verirler.)

ESE — Benim lâkabım Ese.

GABIŞ — Benimki de Koca Gabiş.

ESE — Bunları bize pirimiz koymuş.

GABIŞ — Kaymak taşa kırk kere yumuş.

ESE — **GABIŞ** — Mış mış ta mış mış, fış fış ta fış fış.

GABIŞ — Meydancı'mızın sol koluyuz.

ESE — Onun en sadık kuluyuz.

GABIŞ — Giydirelim düğün yeleğini.

ESE — Şaşırtmasınlar feleğini.

GABIŞ — Beline de bağlansın gelenek kuşağı.

ESE — Dokunmasın ona şeytan uşağı.

MEYDANCI — Ağalar, beyler, gelinlik kızlar, delişmenler... Görücüler... Dünürçüler... İlericiler, gericiler, bilmem neler neciler, kabuklu kara böcüler; geçen girenler, biraz gülelim diyenler, oyun sevenler, eşler, dostlar, yarenler. Analar, bacılar, kardeşler, hatırşınaslar, gönüldeşler! Hoş geldiniz sefalar getirdiniz. İyi mısınız, nasılsınız? (Poz verir.) Nasılım?

SESLER — Fıstık.

— Bomba!

— Zımba!

MEYDANCI — Sevenler, sevilenler, sevemeyenler, sevilmeyenler! Uzatmayalım vesselam, üç kulhü bir elham okuyup başlayalım oyuna.

Herkes seçsin bir tane, huyu huyuna.

İBİŞ — Boyu boyuna

GABIŞ — Suyu suyuna.

MEYDANCI — (Davul) Hop, hoop... Gene kırdınız pot.

İBİŞ — Ne stopu ne potu?

GABIŞ — Ne tûpü, ne şişesi?

KÖSE — Ne oldu da kaçtı milletin neşesi?

ESE — Ne biçim sözler ettin, katran meşesi.

MEYDANCI — Seçmek, seçilmek elinde mi öyle? Çalıştır kafanı iki düşün, bir söyle. Bir daha pot kırmayın böyle. Anlayamadın mı hey koca dağlı? (Eliyle para işareti yapar.) Seçmek, seçilmek buna bağlı.

GABIŞ — Kimi zayıf, kimi yağlı.

İBİŞ — Kimi ovalı, kimi dağlı.

MEYDANCI — Gene sarpa sardık. Düzgün iki laf edelim artık. (Seyirciye) Bizde ne söz var yakası açılmadık, bağı yırtık.

ESE — Hele şöyle bir tutturalım, biri iki sözcük oturtturalım.

KÖSE — Haydi bakalım, başka derelerden akalım.

- GABIŞ** — Son zamanlarda aldı yürüdü yuvarlak laflar.
Kınlır birbirinden büyük gaflar.
- ESE** — Ortada şaşırır kalır saflar.
- İBİŞ** — Nedendir o?
- MEYDANCI** — İşte kaya gibi sorudur bu. Kimi der...
- GABIŞ** — Halka inmek,
- MEYDANCI** — Kimi der,
- İBİŞ** — Halka çıkmak,
- MEYDANCI** — Kimi der...
- ESE** — Ezmek, dövmek,
- MEYDANCI** — Kimi der...
- KÖSE** — Arka çıkmak,
- MEYDANCI** — Dilimiz etten tokmak. Vururuz kafasına gözüne. Ölçü koyarız sözüne, ineriz işin özüne...
- GABIŞ** — Gidiyor bir kör döğüş, kör parmağın kör gözüne.
- ESE** — İşte bu döğüşe karşı, anla deriz gerçeği, gör deriz geleceği. Bakınma etrafına ahmak ahmak.
- GABIŞ** — Gündüz de gece gibi, aynı bilmece gibi, yedi delikli tokmak, bunu bilmeyen ahmak. (*Seyirciye*)
Siz söyleyin bu nedir? Bilmeyen ya delidir ya divanedir.
— Kafa.
- GABIŞ** — Boşsa kafa kaldır koy rafa. (Davul)
- MEYDANCI** — Höööt, hööööööt! Gene ipin ucunu kaçırdınız, aklınızı uçurdunuz. Efendim, kusura bakmayın. Kimseler alınmasın, ergenler salınmasın hal bu hal işte. Kimseler incinmesin.
- İBİŞ** — İncinen incinsin.
- ESE** — Al eline kaşığı, in ahırdan aşağı.
- KÖSE** — Yarası olan gocunsun. Derdi olan yakınsın.
- GABIŞ** — Çıkarı olan sözün sakınsın.
- HEPSİ** — Herkes tavrını takınsın.

MEYDANCI — Sözümlüz yabana. Recep'e, Şaban'a. Sakın kızmayın bana. Bakmayın aval, aval, elçiye olmaz zeval.

GABIŞ —Hah, şöyle! Bırakalım traşı. Kesmiyor o ustura. Söyleyeceğimizi dobra dobra söyleyelim. Olmayalım seyirciye mostra.

MEYDANCI — Aceleyle zorla bir şey olmaz öyle. Bir defa anlamazsa bir daha söyle. Bir düşünceyi değiştirmek ve de geliştirmek, ya da yönlendirmek. Boyuna boylandırmak, enine enlendirmek, her yönden derinleştirmek, uzunca bir zaman, sonsuzca sabır, büyükçe dikkat gerektiren iştir. Çünkü o insan o düşüncece pişmiştir.

İBİŞ —Yıllardır kuru gürültüden kafası şişmiştir.

ESE — Zorla boyun eğdirmek, kaşı kaşa değdirmek, bir sonuç vermez. Çünkü neye he dediğine aklı ermez. Zorla bir şey kafaya girmez. Bazıları önünü görmez.

GABIŞ —Elbet ki bir söylemede kafa almayacak. Bir oyunda bir şey olmayacak. On tane, yüz tane, bin tane oynanacak.

MEYDANCI — Yeterin artık, bırakalım gurgun, keselim dırdırı. Gelelim sadede, geçelim eski âdete.

GABIŞ — Bir kez daha ne olduğumuzu bilelim. Onlar gibi ağlayalım, onlar gibi gülelim.

İBİŞ — Onlar gibi yaşayalım, onlar gibi ölelim.

KÖSE — Her şeyi iyi değerlendirelim. Meselemizi bilelim.

ESE — Her tartışmada, her atışmada, her takışmada bir yerden kalkıp bir yere gelelim.

MEYDANCI — Neyse dostlar. Biz sürdürürelim hikâyemizi, gösterelim kendimizi. Eskiden beri bu ülkede düğünler kurulur, davullar vurulurmuş. Kazanlar kaynarmış, çömçeler oynarmış ama kimlerde? Kü-

çük kızlar kâmil olur, kâmiller gelir gıdermiş beyle-
re. Dügünler sürermiş kırk gün kırk gece. Bin tür-
lû eğlence. Herkes yer içermiş gönlünce.

KÖSE — Maharetliler maharetini, hararetliler hararetini
ortaya dökermiş.

GABIŞ — Gene garipler bir köşede boyunlarını bük-
müş.

İBİŞ — Ah! Ah! diye içlerini çekermiş.

KÖSE — Çile çekip dert biçirmiş.

GABIŞ — O gün bu gündür fukaralar zenginlere içerler-
miş.

ESE — Fukara düğünleri kulağından kesilmiş, kuyru-
ğundan kesilmiş üç günlere, uç saatlere, üç dakı-
kalara hatta kısa anlara düşmüş.

MEYDANCI — Devran bu mınval üzere sürerken, dünya
tersine dönerken; düğün etmek, evlenmek aynı
yastığa baş koymak, yuva kurmak olacağına yuva
yıkırmak olmuş.

GABIŞ — Niceleri telef olmuş, kabuğunda kavrulmuş.
Pek çoğunun çiçeği burnunda solmuş.

ESE — Kaçabilenler kurtulmuş, kaçamayanlar unutul-
muş.

İBİŞ — Delişmen kızlar anasına,

KÖSE — Ergen oğlanlar babasına.

GABIŞ — Âdet neyse yaparlarmış.

MEYDANCI — Kimi pılava kaşık diker, kimi anasının
ayakkabısına tuz koyar. Ya babasının şapkasını te-
mel çivisiyle orta direğe çakar ya da güne karşı ger-
neşir, esner de esner. Babası da anlar ki oğlanın
canı kadın ister. Haydi Ese, evde kalmış kart kızla
anası arasında geçen bir atışma göster bize, daha
doğrusu seyircilerimize.

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabiş, Ese, Köse)

ESE — Haydi çözmezler, bana iki limon, iki de turunç getirin.

KÖSE — Baş üstüne.

GABIŞ — Başın gele döş üstüne.

TÜRKÜ — Kız göğsünün turunçları
Pembe pembedir uçları
Kırdırıyor koçları
Ak gerdanın yaylasında.

ESE — Al şunları kart avrat ol. (Turunçları Gabiş'a verir.)
Hemi de haşarı, sözüm meclisten dışarı. İbiş, sen de delişmen bir kız ol. Koy şu limonları. Uçlarını da öne getir ki zevkli olsun.

TÜRKÜ — Suya gider, kayıl olmaz anası
Turunç olmuş döşündeki memesi
Beşyüz altın değer zülfün tanesi
Göç giderken bir sunaya rastladım.

GABIŞ — (Giyinip turunçları göğsüne koyar.) Annma da oldum ha!

MEYDANCI — Ahrette iman, dünyada mekân... Bir yer bulun şunlara.

ESE — Çamaşır yurken.

İBİŞ — Odun keserken.

GABIŞ — İnek sağarken,

KÖSE — İnek de sen ol. (Davul)

MEYDANCI — Yok canım. En iyisi hamur yoğururken, ekmek açarken. Gabiş'ın önüne bir oklava ve de ekmek tahtası. İbiş'e bir şişle ekmek sacı. Hem unlu olsun, hem de canlı. Ver yansın ekmek aç. Çünkü karnın ona muhtaç.

İBİŞ — O bizim başımıza taç.

GABIŞ — Ekeriz, biçeriz, gene karnımız aç.

KÖSE — Öyleyse bu diyardan kaç. Olma muhannete muhtaç.

MEYDANCI — Haydi dönün oyuna, böyle olmaz boyuna.

ESE — Yeter geldiğimiz oyuna.

GABIŞ — Çırılçıplak olduk soyuna soyuna.

KÖSE — Geçinip gidiyoruz koyun koyuna.

MEYDANCI — Haydi arkadaşlar, başlayalım oyuna. Sen biraz daha belini büktür. Gün görmüş, kız doğurmuş, hamur yoğurmuş, tarlada anası-dini ağlamış avrat bu kadar diri olmaz.

GABIŞ — Ama ben kız anasıyım. Forsum ne olacak?

ESE —İyi ya işte. Hem kel, hem fodul ol. (*İbiş'e*) Sen de öyle bir yangılı ol ki; tıpkısının aynısı.

KÖSE — Amanın delişmenim. (*İbiş'in göğsündeki limonları süzer.*) Uy yavrum.

GABIŞ — Sulanmayalım.

ESE — Dolanmayalım.

GABIŞ — Selimızı toplayalım, yalanmayalım.

İBİŞ — (*Oynayarak*)

Minarede erkekler

Birbirini itekler

Babam size kız vermez

Çekin gidin köpekler.

(*Davul-Tekme*)

MEYDANCI — Öyle çişten biri olmayacaksın, içten biri olacaksın. Öyle ki, imil imil, için için eriyeceksin. Evlenmekten umudunu kesmişsin ama, yüreğin er diye hop hop atacak. Tatlı tatlı, ılık ılık, yumuşak yumuşak canın isteyecek. Biri baktı mıydı eteklerin göğce değecek. Yanından geçerken kaşını yıkacaksın. Yalnız yerde uğrun uğrun bakacaksın, kız olacaksın, can yakacaksın. (*Ellerini vurur.*) Haydi başlayın!

ANA KIZ ATIŞMASI

- İBİŞ —** Anamın evinde belim büküldü
Ağzımın içinde dişim döküldü
Şu yalan dünyada evim yıkıldı
Hatun anam etme ere ver beni.
- GABIŞ —** Şu dağlarda kar olur da eririm
Seni sevdiğin oğlana veririm
Gençliğinin bir gününü görürüm
Bu sene de evde kal hatun kızım.
- İBİŞ —** Benim yaşıtlarım hep gelin oldu
Her birisi ikiz çocuk doğurdu
Bilmem babam beni oğlu mu sandı
Hatun anam etme ere ver beni.
- GABIŞ —** Gider isen hiç yanıma gelmezsin
Korkma kızım sen kocayıp kalmazsın
Yaşın küçük er kıymeti bilmezsin
Bu sene de evde kal hatun kızım.
- İBİŞ —** Bu sene kalırsam halim nice olur
Kocamış diye kim beni alır
Bütün günahlarım hep sana olur
Kölen olam ana ere ver beni.
- GABIŞ —** Başını alıp bir tarafa gitmiyor
Anaya babaya hürmet etmiyor
Bu nasıl evlattır sözüm tutmuyor
Bu sene de evde kal hatun kızım.
- İBİŞ —** Terzi olur şalvarını biçerim
Elin oğluyla bir gün kaçırım
Dediğim olmazsa zehir içerim
Hatun anam etme ere ver beni.
- GABIŞ —** Gel herif verelim bu kızı ere
Çene yoracağız herhal boş yere
Şu garip başımın kaderi kara
Yeter herif ere verelim artık.

(Ese ile Köse, İbiş ile Gabiş'a bir şaka yaparlar. Onlar da Ese ile Köse'yi kovalar)

ESE — Yandım!

İBİŞ — Yakan yanar.

GABIŞ — İtme elin kapısını elinin ucuyla, el de iter kapı-nı var gücüyle.

KÖSE — Uğraşmayın bitle, b c yle.

ESE — Ulan İbiş amma da zorlu kız oldun ha!

İBİŞ — Olurum ki olurum, ana malı gibi. Akşam sabah acısını çekmekten i imize işlemiş.

ESE — Anan da zorluydu.

GABIŞ — Daha neler olacaktı, lâfı ağzımıza tıkadın.

ESE — L fı bitti anasının da gönlünü etti, ere vermek gerek-ti. Harman yellik kız ellikti.

KÖSE — Birisine verilmeye verilecekti. Ama nasıl birine?

ESE —  atla patla, yarıl yırtıl emi? Onların istediklerini kızları isteyecek mi? G nl ne mi?

KÖSE — Ona soran kim?

GABIŞ — (Taklitte) Kız dediğin neymiş ki? Ana baba ne-reye keserse kanı oraya akar.

KÖSE — O başlığın altından kim kalkar?

İBİŞ — (Kız gibi) Kim kalkarsa o alır. On bini sayan alır. Sayamayan bekâr kalır, edalı yar.

GABIŞ — Kenir keklіğini eli uzun olan avlar.

ESE —  yleyse sen Allahına yalvar. Kıçında yırtık şalvar.

İBİŞ — şalvar da şalvar m'ola? İçinde mal var m'ola.

ESE — (İbiş'i tutar.) Haydi gidiliyor haraç mezat.

GABIŞ — İster al ister alma; hele bir pencereden boyn-u nu uzat.

ESE — Bakalım kimde kalacak?

GABIŞ — Kismet nereden çıkacak?

MEYDANCI — Gelin binmiş  eveye, g r kismet nereye.

GABIŞ — Ya mağaraya, ya dereye.

(Köse, İbiş'i kaçıır.)

KÖSE — (Gabiş'a) Müşteri buldum, kızı getir. (Arkalarına bakarlar, kızı göremeyince)

TÜRKÜ — (Ese- Gabiş birlikte)

Çarşambayı sel aldı

Bızın kızı el aldı...

KÖSE — (İbiş'e) Kız ne güzel şeymişsin sen? Adın ne senin? (Yanağını okşar.) Vay vay vay!

İBİŞ — (Eline vurur.) Çapkın hovarda!

KÖSE — Adın ne senin güzeltin?

İBİŞ — (İşveyle) Ceeennnnneet!

KÖSE — (Oynayarak) Nereye de gidiyon kız Cennet?

İBİŞ — (Oynayarak) Suyu da gidiyom lan Memmet.

KÖSE — (Oynayarak) Suyu da n'apıcan kız Cennet?

İBİŞ — (Oynayarak) Aş pişirecem lan Memmet.

KÖSE — (Oynayarak) Aşı da n'apıcan kız Cennet?

İBİŞ — (Köse'nün başına kovanı geçirir.) Sana da yedirecem lan Memmet. (Kaçar, Köse kovalar.)

MEYDANCI — İşte oyunun tipleri, bızın köyün erkekleri, yanıyor yürekleri.

ESE — Evlenebilmek dilekleri.

İBİŞ — Boş verin kelekleri.

GABIŞ — Bırakın inekleri.

KÖSE — Vızıldayan sinekleri.

MEYDANCI — (Seyirciye) Söyleyin nasıldı girişimiz?

—

İBİŞ — Bu da bızın işimiz.

ESE — Sizin gibi gözümüz, kaşımız.

GABIŞ — Azıcık ama aşımız, ağrıyor başımız.

ESE — Bir şeyler anlatmak, göstermek ağrımız, sızımız.

KÖSE — Erkeğimiz, kızımız.

MEYDANCI — Durun arkadaşlar, sözcükleri toplayalım.
Gerçekleri sergilemekten korkmıyorum.

KÖSE —Söylertiz yandıkça yüreğimizeki yalım.

ESE — Gördüğünüz gibi ne kasıntımız var ne de çalım.

İBİŞ — Bugün de bir yaprak açalım.

GABIŞ — Söyleyeceklerini söyle bakalım.

MEYDANCI — Sevda demiş iki başlı, kadınla erkek içli
dışlı, sene gibi yazlı kışlı, yol gibi düzlü yokuşlu.
Kızlarımız ceylan bakışlı. Kın ördek boyunlu, kek-
lik sekişli, tavuş kuşu gibi göğsü nakışlı. Yaktı mı
dumansız yakışlı...

İBİŞ — Tutuşuyor etekleri..

GABIŞ — Düşlerler erkekleri...

ESE — Evlenebilmek dilekleri.

KÖSE — Nedense evlenemezler.

GABIŞ — Nedenini bilemezler.

ESE — Bir türlü bulamazlar.

İBİŞ — Sanki dilleri yok, soramazlar.

MEYDANCI — Biz dilleri olalım, soralım. Gözleri olalım,
görelim. Araştıralım, karıştıralım, bulalım. Söz bu-
raya gelmişken kızlardan da soralım. Bir güzel iki
yanlı kafa yoralım. Haydi kızlar, çeşme başına va-
ralım.

ÇEŞME BAŞI OYUNU

(Kınalı, Sumru, Yumru, İpek, Melek, köy kızlarını oynarlar).

(Oynayarak söylenir.)

KINALI — Çay benim, çeşme benim
Peşime düşme benim
Seninle dalga geçtim
Sevdiğim başka benim.

TÜM KIZLAR — Amanın yalıl yalıl
Abbas'ın oğlu Halil

YUMRU — Saç üstünde kavurma
Kız saçını savurma
Bileğinden tutunca
Ana diye bağırma.

HEPSİ — Amanın amanın çiçeğim
Sen doldur ben içeyim.

KINALI — Dal üstünde kırazlar
Kırazları yemezler
Ne hayırsız analar
Evlen oğlum demezler.

HEPSİ — Amanın yalıl yalıl
Abbas'ın oğlu Halil.

KINALI — (Çeşmenin taşından şekerleri alır.) Gene kimin şekerini yiyoruz bakalım? (Şekerleri dağıtır.) Hıı, kız? (Melek'i dırter.) Anlayalım.

İPEK — Sorgucu, sualcı başı mısın sen?

KINALI — Öyle mi kız? Kımnın şekerini yiyoruz?

MELEK — Ne bileyim ben?

YUMRU — Belki de sana koymuşlardır. Anlarsın ya.

KINALI — Nerde? Onun sahibi belli.

İPEK — Sen mi?

KINALI — Bize kımn tenezzül edip de şeker koyacak?
Gelsin de zıkkımlansın diye.

SUMRU — Öyle ya! Güzelliğine göre hatırın olur.

KINALI — Nen var kız? Arpacı kumrusu gibi düşünüp duruyorsun.

MELEK — Hiç.

İPEK — Ah eşim, bir çile iplik alsam da şu okuntuları bitirsem.

YUMRU — Sen benim boncukları görsen, dibin düşer. Ne oyalar işledim.

KINALI — Daha çok oyalar işler, çeyiz yaparız. Yeter ki ömrümüz sağ olsun. Yaz var, güz var.

SUMRU — Görücü yok, dünürücü yok. Aceleye ne lüzum var?

KINALI — Ahdettim artık, eli maâşlı, belı kayışlı olmazsa almayacağım.

YUMRU — Ben de alacağım şehirden, kurtulacağım kahrından.

MELEK — Keçinin uyuzu, suyu gözünden içermiş.

YUMRU — Olmuşken öyle olmalı. Er dediğin er olmalı. Er deyince ağzın dolmalı.

KINALI — Benden de al o kadar. Erimizi gören erim erim erimeli.

İPEK — Sarıldın mı, koynun kucağın dolmalı.

YUMRU — Dadanırsan dolmaya, bir gün ola olmaya.

SUMRU — Eşim, şehirdeki erkekleri de görünce insanın içi imil imil ediyor.

YUMRU — Mis gibi kokuları burnunun direğini kırar.

MELEK — İşleri güçleri avrat gibi süslenmek de ondan.

SUMRU — Olsun, kulakları fıncan gibi pırl pırl.

KINALI — Yüreğimden bir ter boşanır şırl şırl.

MELEK — O bomboz sıçan ölülerinin de neyine imrenir-siniz bilmem?

İPEK — Şehirde avratlık avanta. Oduna, suya gitmek yok.

MELEK — Ne var ya?

KINALI — Parklar sinemalar... Heriflerle kol kola fındık at, aman bir rahat, bir rahat.

YUMRU — Hele o kolkola yürüme âdetleri yok mu? Dünya malı değer.

İPEK — Bizde de üç adım geriden tın tın.

YUMRU — Şehir kızlarını anaları Kadir gecesi doğurmuş. (Melek'e) öyle değil mi?

İPEK — Onun ayrıntı kabarmış.

YUMRU — Ne inip eksilmez ayrıntı bu.

KINALI — Başlangıçta böyle olur. Dilin damağın kurur, sesin soluğun çıkmaz olur.

YUMRU — Derdini söylemeyen derman bulamaz. Sevda çekmeyen adam olamaz.

İPEK — Söyleyiver bize, kimse getirelim diye.

KINALI — Köyün içinden evlenecek olduktan sonra ne ki? Elini sallasan ellisi, kolunu sallasan tellisi gelir.

YUMRU — Bizde bu şans varken sanma velisi gelir. Gelse gelse köyün delisi gelir.

İPEK — Yanlış doğru, bir lâfın başını ağrıtmadığına göre

onu sevda fena yakalamış. İyî hırpalamış. İlkî böyle yakar adamı.

KINALI — Kime kız, kime? Boşuna mızrak çuvalda saklanmaz. Sevda çekmeyen baş aklanmaz.

YUMRU — Böyle düşünceğine, ince ince ölçüp biçeceğine, üçü beşi hesap edeceğine, bas git alınının akayla.

KINALI — Yoksa babanın bir öküzle değişmesini bekleyeceksin, ya da birinin başlık parası biriktirmesinin hayalini kuracaksın.

YUMRU — Nerde o şans? Durup durup turnayı gözünden vuracaksın.

KINALI — Biz daha çok bekleriz.

YUMRU — Bizi beğeneni biz istemeyiz.

İPEK — Bizim istediğimiz de bizi beğenmez.

SUMRU — Bir türlü biraraya gelemeyiz.

YUMRU — Otta, kozada, tarlada, takımında; bağda, çapada çok bekleriz.

MELEK — Aman kızlar, neler düşünüyorsunuz.

YUMRU — Başka ne düşünelim, neyiz var?

MELEK — Tatlı tatlı şeyler var.

SUMRU — Bundan tatlı ne var?

MELEK — Ortada bir günah var.

İPEK — Ne günahı?

MELEK — Sevenlerin ahı. Senin, benim, onun, bizlerin günahı.

KINALI — Var olmasına var ama, kim bu suçlu? Kim olduğu ortaya çıksa halî dumandır. Yandığı zamandır.

YUMRU — Yeter ki şu de, inandır.

SUMRU — Gertsine karışma.

KINALI — Belki de göktedir.

İPEK — Melek mi ki bu?

KINALI — Öyleyse yerededir.

SUMRU — Zebani midir?

YUMRU — Belki de gökle yer arasında bir âdemdir.

KINALI — Tövbe de. Belki de Allah öyle istiyordur. Belki de alnına bu kız evde kalacak diye yazmıştır.

YUMRU — Onun ne suçu olacak canım, imkân var mı?

MELEK — Mutlaka suçlu anyorsanız aranızda arayın. Yerde, gökte, ayda, yıldızda suçlu aranmaz. Hata etmek, suç işlemek kula hastır.

İPEK — Acaba hükümet mi?

YUMRU — Sus tövbe de. O koskocaman adam işi gücü bırakıp bizimle mi uğraşacak? Sonra cin çarpar gibi çarpar. Ağzımız burnumuz eğilir. (*Şakadan tokatlar İpek'i*)

MELEK — Bana sorarsanız Çıyanların Abdülkadir Ağa'nın ta kendisidir.

SUMRU — Niye o oluyormuş?

MELEK — O olmayıp da kim olacak?

KINALI — Köyün gencini, kocasını, karısını, kızını çalıştıran o. Kimini tutaklı, kimini hastalıklı, kimini saralı, parasız pulsuz, sırtı çulsuz, boynu yağar yaralı palansız eşek gibi salıveren o.

YUMRU — Üstelik de hepsini bırakır sakat. Ne kol kal-kar, ne makat. N'etmeli böyle köhnesi çıkmış adamları.

KINALI — Eşeklik bizimkilerde.

KIZLAR BİRLİKTE — Adam olsunlar, köhnelerini çıkart-tırmassınlar.

YUMRU — Değil mi ya? Er dediğin sığırı sıpası, dölü dö-şü, çoluğu çocuğu gırla gitmeli.

İPEK — Başını sokacak bir damı, dikili ağacı olmalı ki, hayat dediğin tatlı ola.

OĞLAN BEĞENME OYUNU

(Melek, Kınalı, Sumru, Yumru İpek, Köse, Sevdalı'yı, Melek Yangılı'yı oynar, Yakımcı).

(Türkü başlayınca kızlar çeşme başına toplanır.)

TÜRKÜ — Dam ardına gelsene yeşillim
Şeker verdim yesene yeşillim
Eğer anan görürse yeşillim
Tay boşanmış desene yeşillim.

SEVDALI — (Dokuma bir ceket omuzunda, yakasında karanfil ayağının ucuna basarak gıyıl gıyıl yürür.)
İşte hal böyleyken böyle Yakımcı. Derdimi saza söyle Yakımcı.

YAKIMCI — (Elinde sazı) Öyledir ağam, öyledir. Şimdiki devir böyledir. Dert adamı hem çaldırır, hem söyler.

KINALI — Haydi kızlar, Yakımcı'yı çağırıp da iki söyletelim, bir tıngırdatalım.

MELEK — Yanında başkası da var ayıp olmaz mı?

İPEK — Ayıp yorgan altında.

MELEK — Arınız namusunuz kalmamış. Hayat damarınız çatlamış.

KINALI — Aman çatlamayıp da Ayıp avşarda, pabuç köşkerde.

YUMRU — Zaten o da eğlenmek için can atıyor.

KINALI — Şekerin sahibi belli oldu.

MELEK — Kimsenin günahını almayın.

KINALI — Her şey ortada. Görmedin mi oğlanın sana bakışlarını?

İPEK — Ne biçim bakıştı öyle? Yiyecek gibi.

MELEK — Herkesin bakışına memur koyacak değiliz ya.

SUMRU — Öyle üşütünceye kadar bakana konur.

YUMRU — İyiden iyiyeye, anadan üryan, soyuyor gözüyle.

MELEK — Yok daha neler!

TÜRKÜ — *(Kızlar da söyler Yakımcı ile)*

Evlerinin önü bir küçük yokuş

Kız gözlerin kör olsun o nasıl bakış

Yarın iğnesiyle de işlenen nakış

Acep kıyamete dek sökülür m'ola.

İPEK — *(Kınalı'ya)* Haydi, çağır çağır. Yanındaki de beklesin biraz.

YUMRU — Hem Yakımcı el mi? Bizim dostumuz, gönüldeşimiz o.

SUMRU — Erkeklerin bile kışkandığı Yakımcı.

MELEK — Ne diye kışkansınlar? Bunca yıldır, köyde kimin itine hoş dedi?

İPEK — Tavuğuna koşt dedi?

YUMRU — Çocuğuna puşt dedi?

SUMRU — Kızına hişt dedi?

İPEK — Zarar gelmez ondan. O kendi sevdasındadır.

KINALI — Omun sevdiği kız kim bilir ne güzeldi ki, başkası alınca bu kendini dağıtmış dağlara vurmuş.

YUMRU — Acı, tatlı hepsi de birdir iyiyene, çirkin, güzel hepsi birdir sevene.

MELEK — İnsan sevmeyegörsün bir kere. Kör göz elâ, şaşı şehlâ olur.

KINALI — Gömleksizgilin oğlunda da kelle kulak yerinde.

İPEK — Ne etmeli? Kelle kulak karın doyurmaz kıl.

KINALI — Aslan gibi herif; erim er olsun da, evim çalı dibi olsun. Köyün içinde bir tane vallahi. Huyu suyu da iyi.

SUMRU — Nereden biliyorsun kız?

KINALI — Aaa, lâfa bak, nerden bilecekmişim, ottan kozadan. Çalışma yerindeki zorluk adamın ne mal olduğunu ortaya koyar.

YUMRU — Doğru. Ak göt, kara göt geçitte belli olur.

KINALI — Sen niye iki laf etmen kız? Senin komşunun oğlu değil mi?

MELEK — Ediyorsunuz ya işte. (*Kınalı'ya*) Haydi Yakımcı'yı çağır.

KINALI — Ama epey uzadılar.

MELEK — Nereye giderler ola?

KINALI — Âşıklar Sekisi'ne gidip saz çalar, türkû söylerler. Yakımcı bir coşar bir coşar kıl, sorma gitsin.

MELEK — Haydi gidip dinleyelim.

KINALI — Olmaz.

MELEK — Niye?

KINALI — Elin herifinin peşine düşüp gider gibi gidilir mi?

MELEK — Ama bir şey bulalım.

İPEK — Buldum.

MELEK — Neyi?

İPEK — Bahaneyi.

MELEK — Nasıl?

İPEK — Suyu eve bırakır, ıpları alır oduna gideriz. Âşıklar Sekisi'nin karşı yamacında odun ederiz.

MELEK — Hem odun eder hem de dinleriz.

(*Kovalar, testileri alırlar, çıkarlar. Davul zurna oyun havası çalar.*)

OYUN OYUNU

(Meydancı, Kınalı, İbiş, Melek, Yumru, Köse, Gabiş, Sumru, Ese, İpek)

MEYDANCI — (Ortaya gelir.) Bunlar da oyunumuzun kızları, çekilmez mi nazları? Neye kurulmaz düğünleri, çalınmaz sazları?

SUMRU — Sor. Birem birem sor...

YUMRU — Buna cevap vermek zor...

KINALI — Öyle bakınacağına biraz kafa yor...

MELEK — Nedir böyle, ne oluyor?

İBİŞ — Oldu mu olacak?

GABIŞ — Kırıldı mı nacak?

İPEK — Bu işin sonu neye varacak?

ESE — Oğlan dehleyip kaçıracak.

GABIŞ — İkisi de vurulacak.

İBİŞ — O zaman oyun ne olacak?

KÖSE — Yarım kalacak.

MEYDANCI — Kalır mı hiç yarım, çünkü burada ben varım.

YUMRU — Bir kıştıle olur mı bu iş?

SUMRU — Bu ne biçim gidiş?

MEYDANCI — Ne oldu ki, kaç dakika doldu ki? Şunun şurasında sunduğumuz iki kesit, olsaydı yaşamak bu kadar basit...

İBİŞ — Dosdoğru.

ESE — Dümdüz.

GABIŞ — Yatardı insanlar gece gündüz.

KÖSE — Erkeksiz kadın...

ESE — Kadınsız erkek...

İBİŞ — Tuzsuz ekmek.

ESE — Üstelik de bayat

KÖSE — Çekilmez hayat.

ESE — Bu iş epeycene karışık, karmakarışık, karmaşık.

GABIŞ — Aynı ayrı olmaz çünkü bunlar sarmaşık.

KINALI — Dosdoğru söz.

İPEK — Neler göreceksin, hele bir etrafını süz.

GABIŞ — Kadın dediğin erkekte süs.

YUMRU — Ha, koca öküz.

SUMRU — Bu ne biçim söz?

GABIŞ — Öyle görüyor benim göz.

KINALI — Öyle olur olmazsa görüşü, atar işte sözün geliş.

YUMRU — Çalışmazsa beyin, ben sana ne deyim?

KINALI — Biz ne binek hayvanıyız, ne de yük.

SUMRU — Sorunlarımız boyumuzdan büyük.

YUMRU — Kiminiz bilezik gibi görür, kiminiz yüzük.

MELEK — Böyle süs eşyası gibi görürseniz bırakınız oyununu.

İPEK — Oynamayız olanaklarımız eşit olmadan, eksik görüyorsunuz durmadan.

GABIŞ — Çekilin gidin be, biz de kızsız oynarız.

KINALI — Hakkımız olan meydanı biraz zor bırakınız.

YUMRU — Hoplata zıplata hakkımızı alırız.

KINALI — Haydi kızlar geçelim direnişe.

İPEK — Başlayalım işgale.

İBİŞ — Hey durun hele.

GABIŞ — Ne diye bize kinleniyorsunuz, nedir sizden farkımız?

ESE —Yok ki sizden gizlimiz, saklımız.

KÖSE — Tarlasız, tohumusuz olamayız.

MEYDANCI — El ele vererektir kurtuluşumuz, aynı yû-kûn altında değil mi boynumuz? Bizim olsun dağımız, bağımız, ovamız. Sevdiklerimizi alalım, mutlu olsun yuvamız.

HEPSİ — Kurtuluşumuz adına oynansın oyunumuz.
(*Oğuzlu oynanır*).

HEPSİ — Biz biliriz, biz kavrarız, gerçek eşitliği.

MEYDANCI — Bundan öte birlikte döşeyelim repliği. Geçelim Buluşma Oyunu'na, Sevdalı ile Yangılı çık-sınlar meydana.

BULUŞMA OYUNU

(Melek Yangılı'yı, Köse Sevdalı'yı oynar.)

TÜRKÜ — Baharın geldiğini nerden bilmeli
Yağmur yağar dereleri sel alır
Yaş ondörtte sevdiğini bilmeli
Kız oğlana mendil verir gül alır.

YANGILI — (Elindeki mendili Sevdalı'ya verir. Sevdalı da elindeki gülü Yangılı'ya verir.) Gülüm.

SEVDALI — Babanın ettiği ölüm, zulüm.

YANGILI — Baba ise babalığını bilsin.

SEVDALI — Dün gece görücüler geldi. Sızinkilerin ağızlarının yavıştıması nasıl?

YANGILI — Vertinkâr olmuşlar. Ağızlarının yatırımı öyleydi. Yoksa babam pabuçlarını çoktan atardı. Güler yüzle karşıladığına göre...

SEVDALI — Oğlanın şehirde dükkânı varmış. İlçe başkasına da arkası dayalıymış.

YANGILI — Cehennem dibine olsun.

SEVDALI — Dayınla, emmin de oğlanı görmeye gitmişler. Konu komşudan da soruyorlarmış. İşin kötüsü bir de beğenirlerse...

YANGILI — Beğenirlerse beğensinler. Nedeyim obanın ayısını. Babamın inadına gözüm köyümde.

SEVDALI — Baban da onu bildiği için zaten köyden kimseyi evine koymuyor. Kimseyi denk sınıyor. Yedi kat yabancı olsun da ne olursa olsun. İbıballah sıvrı kûlah dolaşsın, yeter ki köyden olmasın.

YANGILI — Gûya şerefine yediremiyor. Kendini köyün ağası sanıyor.

SEVDALI — Yamacında da ağa istiyor.

YANGILI — Bana ne, yeter artık! Biraz da bizim isteğimiz olsun. Gönder anan gili, istet beni.

SEVDALI — Vermezler.

YANGILI — Günah bizden kalkar.

SEVDALI — Baban seni ağalara, beylere verecek.

YANGILI —  st me üstüme gelme.

SEVDALI — Sen hanım hatun olmaya, konaklara, saraylara layıksın.

YANGILI — Allahaşkına yeter artık. Nevrim dönüyor.

SEVDALI — Babanın akly oynuyor, demet demet parayı görünce.

YANGILI —  ıkısından başlatmasın... Ben onun kulağı çatılı damga malı, davarı değilim.

SEVDALI — Kim aldırır senin gönlünün isteğine? Konaklar araya girince, alan memnun satan memnun.

YANGILI — Konakları başlarını, bağırlarını yesin.

SEVDALI — Milletin gözü onlarda.

YANGILI — Onların gözü de milletin cebinde. Kırılāsıca, ta kökünden kuruyāsıca ellerini üstümüzden çekmezler. Pis sırnaşık, yılışık yalaşık, d mb k kodoşlardan herif mi olur?

(Davul zurna ile oyun havası)

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabış, Ese, Köse)

MEYDANCI — Köyden kim gittiyse kızını istemeye, babası Koçmarlı'nın Ömer, bohçasını attı, ayakkabısını fırlattı.

ESE — Beygir gibi besledi büyüttü, yatırdı uyuttu.

İBİŞ — Onbinden aşağı olmaz diye diretti.

MEYDANCI — Babasının gözü zenginde, kızının gözü enginde idi. Koca köye söz geçiren adam, kızına söz geçiremiyordu.

GABIŞ — Evlat da babayı bu kadar tersler mi? Bizim bildiğimiz baba ne derse o olur.

ESE — Cart! O senin dediğin gazoz ağacı asfaltta yetişir.

GABIŞ — Armut mu dedin canım?

İBİŞ — En iyisini yedin canım.

GABIŞ — İyisini ancak ağalar yer.

MEYDANCI — İşte gördüğünüz gibi. Kendisi seçecek seçebilirse. Göbeğini kendi kesecek kesebilirse.

ESE — Önünde ulusu olmayanın, yanında delisi olmaz.

GABIŞ — Ulu sözü tutmayan ulum ulum ulur. (İbiş'le Köse ulur. Davul.)

MEYDANCI — Bakalım oyunun sonunda durum ne olur. (Seyircilere) Siz söyleyin ne olacak?

MEYDANCI — Konuşmayın o kadar kesin.

GABIŞ — Fikri başka başkadır herkesin.

KÖSE — Karışıyor çoğunun aklı.

ESE — Bunların altında ne saklı?

MEYDANCI — (Seyirciye) Siz söyleyin kim haklı?

MEYDANCI — Kavradınız değil mi soruyu? Boşuna ötürmeyelim boruyu, toparlamaya çalışalım konuyu.

ESE — Babası der besledim büyütüm.

GABIŞ — Anası der yatırdım uyuttum.

İBİŞ — Kız der Sevdalı'ya umuttum.

KÖSE — Sevdalı der başkasını unuttum.

ESE — Babası der başlık parası alacağım.

GABIŞ — Anası der gününü göreceğim.

İBİŞ — Sevdalı'ya varacağım, dünyada tek onun olacağım.

GABIŞ — Gözüm açıp gördüğüm, gönül verip sevdiceğim. Başlık diye gençliğimi, tarla diye sevdiğimi, konak diye sevdami vereceğim.

KÖSE — Amma da zenginmiş be.

ESE — Ne kadar da verecek şeyi varmış.

İBİŞ — Görünmedik yerde *(Davul)*.

MEYDANCI — Dışardan fakır, gönülden zenginmişler. Tepeden inmişler, dereden geçmişler, aynı gözden su içmişler birbirlerini seçmişler *(Davul)*

GABIŞ — *(Alaylı)* Bizde seçmek meselesi...

İBİŞ — Ne kadar mümkünse...

KÖSE — Seç bakalım elindeyse.

ESE — İsteddiğini yapmak variyetine yanı hürriyetine göre.

GABIŞ — Hürriyet intihar eder, bizdeki hürriyeti görse *(Davul)*.

MEYDANCI — Yeter bu kadar açılmak. İyidir bazı şeylerden kaçınmak.

GABIŞ — Bir kör doğuştan ala-fıcırık boz duman.

İBİŞ — Yandım aman aman...

ESE — Başımızda hep aynı duman.

KÖSE — Bizim dūğūn ne zaman?

TÜRKÜ — Amanın aman aman

Yamanın yaman yaman

Bizim dūğūn ne zaman

Tarelellim...

(Oynaya oynaya çıkarlar.)

MEYDANCI —Yoklukla dūğūn... İkisi nasıl biraraya gelir? İkisi birden bastırırsa insan dara gelir. Seyir eyleyelim Sevdalı'yı kendi derdinde.

SEVDALININ EVİNİN OYUNU

(Köse Sevdalı'yı, Gabış Babası'nı, Yuvru Anası'nı oynar).

TÜRKÜ — Keklik gibi taştan taşa sekerek
Gerdan kırıp gelişini sevdiğim
El içinde yıkar gider kaşını
Issız yerde gülüşünü sevdiğim.

SEVDALI — Anam canım anam, isteyenin bir yüzü kara,
vermeyenin iki yüzü kara.

BABASI — Olmaz!

SEVDALI — Ama baba... Oluruna bırak şunu.

BABASI — Benim elimde değil oğlum oluruna bırakmak.
Ben o eve gitmem. Kapısı yüzüme kapanacak olan,
hele kovulacağım eve hiç gitmem. Her gün kaç dü-
nürçünün kovulduğunu gözümle görüyorum. İste-
mem be istemem. Aç yatarım, kuyruğumu dik tu-
tarım.

ANASI — Açlıkla fors bir arada dirilmez.

BABASI — Of be, insan dediğin alnı açık olur, dimdik
değnek gibi doğar, bükülmeden ölür. Benim sülâle-
min tabutu bileğ dimdik durur. Bunu bilir misin
sen?

SEVDALI — Biliyorum ama şurama anlatamıyorum Ah...
Ah!...

BABASI — Boşuna, karaciğerin de yanılsa ah çekmek ten, bana vız gelir tırıs gider. Bir kulağımdan girer öbüründen çıkar.

SEVDALI — Babaaaa...

BABASI — Ben gideceğim de Koçmarlı'dan kız isteyeceğim. Sümüklü Ömer'in karşısında dız çökeceğim. O muhalife, aman kapına düştüm diyeceğim, bunu aklın keşiyor mu? Dünyada avrat kırılrsa, cihan güzeli olsa gene gitmem. Bir sen, bir de o kalsa gene gitmem. Ölsem, sürüm sürüm sürünsem gene gitmem.

ANASI — Dayattı bir kere gitmez.

BABASI — Kal ulan kırk yıl bekâr kal, yeter ki benden bunu isteme. Kaç yıl oluyor, ben o kapıya varmadım. Allah beni muhannete muhtaç etmesin.

ANASI — Bu kadar eşeğini dikine dikine sürme herif. Şurda ne de olsa kapı komşuyuz. Birbirinizin bey-namaz yüzünü görürüz. Yüz yüze bakınız.

BABASI — Aman iyil... Bak bak da yılış.

ANASI — Hemi de bakanım. Komşuda pişer, bana da düşer. Nefsim çeker, bir yerim şişer.

SEVDALI — Öyle ya, en zor sual komşu hakkıdır.

ANASI — Bir değil, beş değil, başa gelecek iş değil. Tanı yedi yerde soracaklar komşu sualini.

BABASI — Sorsunlar bel (*Ayağa kalkar.*) Soracakları soru varsa, alacakları cevap da var. Adamı zorla dinden imandan çıkarmayın. (*Çıkar.*)

ANASI — Boşuna hiddetlenme, celâllenme, sana da kalmadık. Biz Allahın emriyle gideriz, Allahın emriyle geliriz. Benim pekmezim olsun sineği Bağdat'tan gelir.

SEVDALI — Kurban olayım anam, senin o bülbül gibi şakıyan otuz iki dili okuyan dillerine.

ANASI — Ben şimdi gider dayıngile anlatırım vaziyeti.

Derim hal böyleyken böyle. İşte durum bu kıballı.
Dipli köşeli konuşuruz, akşama dünür salanım.

SEVDALI — Canım anam.

ANASI — Gideriz ama gitmesine, boşa gideriz gibi geliyor bana. Bir kere biz fukara düştük diye her fırsatta bizi ezmeye canımızı almaya hükmettiler. Onun için babanın yüreği doğrulmaz.

SEVDALI — Ama ana, Zeynep'le biz birbirimize sevdalıyız. Yanarız sonra bir ömür boyu.

ANASI — Sönersin be oğlum, görmemişe dönersin be oğlum. Bir kemre, bir kabuk olarak kalır bu yara.

SEVDALI — O kabuk kalktıkça kanar ana. Kanadıkça yanar ana.

ANASI — Gidelim oğlum. Yoksa anan iki adım atmaktan çekinecek değildir. Velakin işin şekli değişik. Koçmarlı'nın ilerden beri para ile yapmayacağı, caneviden yakmayacağı yoktur.

SEVDALI — Böyle yakacağına, öyle yaksın.
(*Davul zurna ile oyun havası*)

OYUN OYUNU

(*Meydancı, İbiş, Gabış, Ese, Köse*)

MEYDANCI — Sevda günden güne büyüdü, gözleri bürüdü, her şeyin üstüne yürüdü. Yürekteki yağlar bile eridi. Daha fazla dayanamayıp dünür gittiler. Boyun büktiler, diz çöktüler.

KÖSE — Koçmarlı'dan kız istediler boylarına bakmadan.

İBİŞ — Kız büyür nam alır. Sevdiğine verirlerse kâm alır, vermezlerse gam alır.

ESE — Yığıt ölür ün alır.

GABIŞ — Eşek ölür gön kalır.

MEYDANCI — Ama iki gözü kör olsun. Fukaralık her yerde ermeni duvarı gibi kendini gösterir.

İBİŞ — Kız evi var evi.

ESE — Var evi kerem evi.

GABIŞ — Yok evi verem evi.

KÖSE — Bu kıza köyden kimler dünür göndermedi.

ESE — Koçmarlı'nın Ömer, kimleri kapıdan döndürmedi.

GABIŞ — Kızın anası kimlerin dürüsünü atmadı.

MEYDANCI — Anlayacağınız, bu kapının yüzüne kapanmadık bekâr uşak, göbeğinden işer kalmadı.

Şimdi seyreyleyim Sevdalı'nın dünürçülerini.

DÜNÜRCÜ OYUNU

(Melek Yangılı'yı, Kınalı Anası'nı, Ese Babası'nı, İbiş 1. Dünürcü'yü, Sumru 2. Dünürcü'yü, Yumru 3. Dünürcü'yü oynar.)

TÜRKÜ — Nasıl methedeyim sevdiğim seni
Gürcistan elini değer gözlerin
Bir bakışta harab eden cihanı
Büsbütün dünyayı değer gözlerin.

ANASI — Kusura bakmayın komşular, bugünlerde kafamız iyice karışık, gelen giden birbirini kovalıyor. Bir türlü iki lâfı üstüste koyamaz olduk.

YANGILI — (Kahweleri saygılı bir şekilde toparlar, bekler. Anasının işaretiyle çıkar.)

1. DÜNÜRCÜ — Uzatmayalım, anlayacağınız sözün kısası...

2. DÜNÜRCÜ — Lafın ardı ucu, bizim oğlan sizin Zeynep'e yanmış.

3. DÜNÜRCÜ — Zeynep dedi mi, ağzından kırk Zeynep daha dökülür. Zeynep diyor da başka bir şey demiyor. Günlerdir ağzına lokma koymadı. Yemeden içmeden kesildi.

1. DÜNÜRCÜ — Boğazından bir şey geçmiyor.

ANASI — Ne yapalım?

2. DÜNÜRCÜ — Boşuna mı demişler: kız yükü tuz yüküdür, diye.

BABASI — Kendi bedenimizden kendimize düşman tütrettik.

3. DÜNÜRCÜ — Hep öyle, sorma gitsin. Biz de kendine bir şey yapar diye korkuyoruz.

ANASI — Ne eder?

3. DÜNÜRCÜ — Her bir şey eder. Ağı içer endirin içer.

ANASI — Can tatlıdır, bir halt edemez.

BABASI — Ne yapalım canım? Kucağıımıza alıp yatacak değiliz ya.

1. DÜNÜRCÜ — Anlamamazlıktan gelme Ömer Ağa.

2. DÜNÜRCÜ — Bir it bir deriyi sürür gider. Verin de başgöz edelim şu masumları.

3. DÜNÜRCÜ — Hele bir he deyin, gerisi kolay. Kıymayın genceciklere.

BABASI — Hâlâ ne demeye üstüme üstüme gelirsiniz? Sız beş sarı lira bozdurabilir mısınız? Yüz dönüm tarla tapulayabilir mısınız?

ANASI — Kırk kilo pamuk alabilir mısınız?

1. DÜNÜRCÜ — Kendimiz ot minderde yatarız.

BABASI — On bin lira başlık verebilir mısınız?

2. DÜNÜRCÜ — Köyü kökünden satsan on bin lira eder mi?

3. DÜNÜRCÜ — Değil on bin lira başlık, on lira harçlık veremeyiz.

BABASI — Öyleyse biz de kız veremeyiz.

1. DÜNÜRCÜ — Hah şöyle. Veremeyiz deyin de olsun bitsin. On bin lirası olan düzrüz, altına kamyon çeker. Ne diye düğün etsin?

2. DÜNÜRCÜ — Senin sözün demirin kertiği değil ya. Sen istedin istemeye veren olacak mı bakalım?

BABASI — Veren alır. Al gözüm, ver gözüm dünyası. Her şey karşılıklı. Alışveriş iki başlıdır.

1. DÜNÜRCÜ — Onu sevda için derler, iki başlıdır diye.

BABASI — Parasız adamın sevdası falan olmaz. Olursa da bağrına taş basar oturur.

2. DÜNÜRCÜ — İşte orda yanılıyorsun. Sevda varlık, yokluk takmaz.

3. DÜNÜRCÜ — Öyle sevdası olur ki fukaranın, kurşun işlemez. Berdi gibi dimdik, kargı gibi sınıksık.

1. DÜNÜRCÜ — Mızrak gibi keskin mi keskin.

2. DÜNÜRCÜ — Paranın girdiği her şey bozuktur. Hemi de bomboktur.

3. DÜNÜRCÜ — Tüküreyim içine bu karışık işlerin. Elimizde tutulacak, insanlığımızı belirtecek bir sevdamız vardı, elin kıranı onu da satın alıyor.

1. DÜNÜRCÜ — Temiz yüreğimiz çarpardı. Bir huzurlu yuvamız olurdu. Eloglu onu da bozuyor.

2. DÜNÜRCÜ — Eceli geldi azdıkça azıyor.

BABASI — O ne demek?

2. DÜNÜRCÜ — Laf ortada, beğenen buyursun, gönlü çeken alsın.

3. DÜNÜRCÜ — Yalan mı? Satın alınmayan ne kaldı şu rezil dünyada?

1. DÜNÜRCÜ — Dünya rezil filan değil, rezil olan bizleriz. Dünyayı da rezil eden gene bizleriz.

BABASI — Aferin işte, dünyanın gidişatını kavrayın biraz. Uyanın yahu, ayakta uyumayın. Her şey ateş pahası ona göre edin pazarlığınızı. Komşuluk momşuluk para etmez.

2. DÜNÜRCÜ — Tamam tamam... O sözlerin hepsini geri aldım.

3. DÜNÜRCÜ — Yanıldı, şaştı ocağına düştü.

BABASI — Yeterin artık be. Konu komşu başımıza üşüş-tü. (Karısına) Gel ulan buraya.

1. DÜNÜRCÜ — Kalkın avratlar, bu iş sarpa sardı.

3. DÜNÜRCÜ — Kalkacak hal mı kaldı? Belimin ıplığı kındı.

BABASI — Oturuldu, konuşuldu.

ANASI — Düşünüldü taşınıldı...

BABASI — Bu işin olmayacağı kararına varıldı.

1. DÜNÜRCÜ — Yürüyün lan...

3. DÜNÜRCÜ — Eğer ölmeden şu oğlanın mürüvvetini görürsem, eh bakalım?

(Çıkarlar.)

BABASI — (Arkalarından kızgın bakar.) Ağzına sıçtığımın baldırı çıplakları. Götlerine bakmadan Aladağ'a oduna giderler.

ANASI — Ben doğru dürüst gün görmedim bari yavrucuğum görsün.

BABASI — Ulan behey kuş beyinliler! Bir kere bu lâfı ağzınıza almaya nasıl cesaret edersiniz? Behey serserem tavuklar! Yüzünüz kızarmadan nasıl kapıma gelirsiniz behey cıbrırlar!

ANASI — Ben rahat yüzü görmedim, bari kızım rahat olsun.

BABASI — Ulan sen de ikide bir, kulağımın dibinde dır-dırlanıp da durumatından şikâyet edip durma ha...

ANASI — Ne o dokundu mu?

BABASI — Niye dokunacakmış? Ben almasam seni kim alırdı kokmuş salamura.

ANASI — Hiç de değil.

BABASI — Kulak assam sözüne, mertek gibi lâfı getirip dayarsın gözüme. Sen bir karış boyunla afor hıyar gibi evde kalırdın ya. Allaha şükret ki benim gibi bir enayi yaratmış.

ANASI — Ben bir kere kozada baş ırgattım. Köyün en çalıışkan kızıydım.

BABASI — Bok olacaktın sanki? Benden iyisini bulacaktın.

ANASI — Tabii, beyler beni konaklardan istedilerdi.

BABASI — Hizmetçilik için istemişlerdir.

ANASI — Yok valla. Avrat edeceklerdi.

BABASI — Yanaşmalarından birine vereceklerdi zahir.

ANASI — Benim de kendilerine dediğim yok ya.

BABASI — Ulan kaç sene oldu şu kapıya geleli hâlâ gözün dışarda. Çift öküzünün gözü muslukta olmuş.

ANASI — Viraneyi ev ettim sana. Daha ne istiyorsun?

BABASI — Benim bir şey istediğim yok. Asıl sen istiyorsun. Gözün doymuyor.

ANASI — Eh insan bu kadar çalışıp çabaladıktan sonra, şöyle biraz rahat etsin istiyor.

BABASI — Etme diyen mi var? İlle de konak deyip tutturuyorsun. Benim tepemi attırıyorsun. Sen bok yapardın ancak o konaklarda. Sen hanım olacaksın ha? İyi ki olmamışsın. Ele güne rezil olurdun.

ANASI — Sen öyle bil.

BABASI — Katranı kaynatmakla olur mu şeker, cinsine soktuğum cinsine çeker.

ANASI — Gene bundan iyi olurdu.

BABASI — Ulan yeter ha! Gene sınırlarımı boşandırma, başların konağından da, sarayından da, ağandan da, paşandan da...

ANASI — Hemen de sınırların boşanır. Ne kadar da gevşek.

BABASI — Sus ulan eşoğlu eşek.

ANASI — Ölmüş babamdan ne istiyorsun? Çarpılırsın sonra.

BABASI — O laf babana gitmez.

ANASI — Ya kime gıder?

BABASI — Anana.

ANASI — Anama neye gitsin?

BABASI — Erkek eşeğin peşinde sipa gezmez. Sipa kan-

cık eşeğin arkasında gezer. Onun için o laf avrada gider.

ANASI — Ona da gıtmesın.

BABASI — Ulan senin gelmişini geçmişini, kökünü kömecini, deveden irisini, kuncûden ufağını bir şişeye doldurduğumun karısı. Ulan seni zorla tutan mı var? İşte kapı defol git.

ANASI — Dövmenden de, sövmenden de bıkmışım artık.

BABASI — Sen gene kaşındın. Tımarın geldi. Canı dayak isteyen keçi, götünü çobanın değneğine sürtermiş. *(Sopayla kovalar.)*

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabış, Ese, Köse)

KÖSE — Seni dinine yandığımın karısı. Elalemin başına darısı. Bize de nasıp olsun yarısı.

GABIŞ — Kurbanın olayım, kovma beni. Ben senden ayrılabilir miyim koca koç?

KÖSE — İster uyku hapi al, ister endirin iç.

GABIŞ — Ayran içsem olmaz mı?

KÖSE — Ayrı düşeriz. Başka ne içersen iç.

GABIŞ — Kurtuluşu yok mu hiç?

KÖSE — Edeceğim seni linç. İster kırık dölü doğur, ister piç.

GABIŞ — Ben senin dövüşüne, sövüşüne, gülüşüne vurulmuşum.

KÖSE — Gevşeme ulan, dramatik yapıyı bozma. Ben sınırlanıyorum. Sen de sınırlansene.

İBİŞ — Atışmayı, çatışmayı, kapışmayı gevşetme.

ESE — Hey aptal oğlu aptal, oyun oynandığını belli etme.

İBİŞ — Oyunu tutturalım, millete yutturalım.

GABIŞ — Vay salak vay; boşuna çabalama.

KÖSE — Durumu idare et, bocalama.

GABIŞ — Kimsenin yuttuğu falan yok. Herkes rol kestiğinin farkında.

İBİŞ — İşte burda bilmemkının parkında.

ESE — Nerde kaldı Meydancı? Beni aldı bir sancı.

KÖSE — Ne diyecektim unuttum.

GABIŞ — Şimdi hapi yuttun. Sıra sende.

KÖSE — Hayır sende.

GABIŞ — Sende.

KÖSE — Öf be ne diyecektim?

GABIŞ — Mutlak bir halt yiyecektin.

KÖSE — Neydi şu oyunun replikleri?

İBİŞ — İşlenmiş kaneviçe ıplıkları, oyuncular meydan keklıkları.

ESE — Yetiş ey Meydancı; yeter seyircinin çektikleri.

MEYDANCI — Efendim, oyunumuz göstermelik, şimdi bizde ebelik. Fukaralık bende, sende, (*Seyirciye*) onda bunda, hepimizde. Çünkü ceplerimiz delik. Yama yama üstüne üstelik. Bu dert hepimizin. Sonumuz n'olacak tartışalım dedik.

GABIŞ — Haydi buyurun tartışmaya. Başlayalım atışmaya.

İBİŞ — Birtakım yollardan, birtakım yerlere varalım.

ESE — Kapı kapı gezip arayalım, soralım.

KÖSE — Sadece tartışmakla olmaz, bir çözüm yolu bulalım.

MEYDANCI — Bu kadarı yeter bugün, sonu gelir biter bir gün.

KÖSE — Birer birer çözümleyeceğiz.

ESE — Davamızı özümleyeceğiz. Kısacası ezilmeyeceğiz.

MEYDANCI — Hop, hop (*Davul*) çok ileri gittin gel beriye,
haydi dönelim biz metine.

GABIŞ — 141 susamış adam etine.

İBİŞ — Bizden selâm olsun.

ESE — Ötekine berikine.

KÖSE — Bizi de mi çürütecek?

GABIŞ — Elinden gelse eritecek.

MEYDANCI — Yakalarsa azar azar, üstüne çöker ezer de ezer. Başlasın oyun varsa ezber. Kırarım kafanızı
çızgıdan çıkarsanız eğer. (*İbiş, Ese, Köse, Gabış tek sıra mehterle çıkarlar.*)

İki adım ileri bir adım geri.

Biz de biraz değişelim... Sızlara söz kesme oyununu
gösterelim.

SÖZKESME OYUNU

(Meydançı: Ağa'yı, Kınalı;Yangılı'nın Anası'nı, Eşe de Babası'nı oynar.)

TÜRKÜ — Tamburam rebab oldu
Cığerim kebab oldu
İstedim vermediler
Bir zalım sebep oldu.

AĞA — Hayırlı uğurlu akşamlar.

BABASI — (Ezilerek) Sağol, ağam, hoşgeldin, sefalar getirdin.

AĞA — Bu zamanımız hayırlı olsun.

BABASI — Hayırlı olur inşallah, buyurun...

ANASI — Öpeyim.

AĞA — Çok yaşa kızım.

ANASI — Hoş gelmişsin.

AĞA — Hanı ya gelin kızımız?

BABASI — (Gözleri parlar.) Ağa.

AĞA — Evet...

ANASI — Gelin kız!

AĞA — Ya!

BABASI — Gıdıgıdilerden mühlet istedik.

AĞA — Ne demek mühlet istemek? Mal meydanda.

BABASI — Doğru.

AĞA — Neden elin itlerine kaptırasın kızını? Nelerle getirdin bugüne.

ANASI — Hısım akrabaya bir yol danışsak.

AĞA — O da ne demekmiş?

ANASI — Memiş'e mi?

AĞA — Memiş senin bildiğin eski Memiş değil. Memiş'i şimdi kucak kavuşturamaz oldu. Bir babayığıt oldu ki sorma gitsin. Boy pos, kelle kulak maşallah, muhafazanallah yerli yerinde. Oğlanı bir görenin bir daha göresi geliyor.

BABASI — Allah sahibine bağışlasın.

AĞA — Yetiştii, işe yapıştı. Ben dünya yüzünde bir nefes aldım.

BABASI — Allah nazardan saklasın.

AĞA — Dünya bir dolaptır, döndürene aşkolsun.

BABASI — Aşkolsun ki aşkolsun.

AĞA — Her neyse, benim lafıma iyi kulak verin.

BABASI — Bir emrin mi var ağa?

AĞA — Haşa huzurdan, ne emrim olacak? Bizimkisi olsa olsa bir ricadır.

BABASI — Başüstüne ağa.

AĞA — Dediğim gibi işte, evlât büyüdü büyümesine ama derdi de beraber büyüdü. Başgöz etmek gerek.

BABASI — Babalık vazifesi.

AĞA — Şöyle bir düşündüm. Tenceremizde kaynayabilecek, eli yüzü düzgün, üstelik de çalışkan, temiz süt emmiş bildik gördük bir kız almak gerek. Evlat bu, sokağa atılmaz ki.

BABASI — Öyle.

AĞA — Derken aklıma sen geldin. Ömer'i eskiden beri tanırım, temiz arkadaştır, dedim.

BABASI — Allah razı olsun.

AĞA — Kaç yıl çiftçibaşılığımı yaptın. Ben senden memnunum.

BABASI — Allah da senden memnun olsun. Çok ekmeğini yedim. Hâlâ kursağında senin aşın, ekmeğin.

AĞA — İrgata gık bile dedirtmezdi dedim.

BABASI — Evvel Allah!

AĞA — Her seneki hizmetinden ayrı ayrı memnunum. Aşağı yukarı bir evden gibiyiz. Kızı da bilirim. Bizim oğlanı çeker çevirir, depmez delinmez ev eder dedim, kalktım geldim.

BABASI — İyi ettin, hoşgeldin.

AĞA — (*Ömer'in eline bir tomar para koyar.*) Her bir ihtiyacınızı hafta içinde görün. Her bir muamele bitsin. Çeyiz alınsın, esvap kesilsin. Cumaya şerbet içmeye geleceğiz.

BABASI — Buyurun.

AĞA — Hemi de şerbet içtikten sonra nişanı asrı yapalım. Yapalım da asrı nişan nedir görsün şu köylüler.

BABASI — Bilmem ki Ağa. Ayıp olmaz mı? Konu komşu ne der?

AĞA — Boş ver. Yirminci asırda yaşıyoruz, ne derlerse desinler.

BABASI — Akrabalar razı olur mu?

AĞA — Boş geç, muradımız var.

BABASI — Anasına bir danışsak?

AĞA — Boş koy yahu, cahil insanlar onlar. Ne bilirler asrı nişanı, resmi nikâhı. Sen bir he de gerisi kolay. Anası manası, sıpası danası yok. Ben istiyorum o kadar. (*Dürter.*) Erkeklik öldü mü? Kılıbıklığı bırak.

BABASI — Bizim evde demirgrası var.

AĞA — Güldürme Allahın aşkına, köye de mi girdi? Bir iki okumuş var diye köye de girdi diyelim. Avratlara ne oluyor?

BABASI — Koyversen dizginlerini yürüyüş yaparlar.

AĞA — Nah yaparlar, yarım papuçlarıyla.

BABASI — Bizimki zaten bahane arar.

AĞA — Başlık onbin lira. Daha bir diyeceğin var mı?

BABASI — Ne diyeceğim olsun. Suları baştan kestin.

(Davul zurna ile oyun havası)

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabış, Ese, Köse)

MEYDANCI — Tamam mı?

İBİŞ — Bütün eksikleriyle, gedikleriyle tamam.

KÖSE — Dedikleriyle, yedikleriyle tamam.

ESE — Para bu, ne kural tanır ne nizam.

İBİŞ — Adam aldı gitti vesselam.

GABIŞ — Ne görücü gönderdi, ne dünürücü gönderdi.

İBİŞ — Ne düşün dedi, ne mühlet verdi.

ESE — Ne hısım akraba araştırdı, ne oğlan görüldü.

MEYDANCI — Bir gelişte kız verildi.

KÖSE — Kaşla göz arasında tatlısı yendi.

İBİŞ — İstese peşine takar gıderdi.

GABIŞ — Ama muradım var dedi. Düğün dernek kurula-
cağını söyledi.

MEYDANCI — Para girdi araya, aç gözünü uyuma. *(Bütün oyuncular çıkar.)* Eh. biz de verelim biraz mola, birer sigara dola, büfede bulunur bilumum kola aman unutulmadan kapaklarına bakıla, belki içinden bir şeyler çıka... İhtiyaçlar görüldükten sonra dönelim hep birlikte oyuna.

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabiş, Ese, Köse)

MEYDANCI — (Bütün oyuncularla birlikte girer.) Çok şükür sağ salım döndük oyuna, geliştirelim bakalım enine boyuna... İşte bu çark döne döne, bozulmuş düzen günden güne.

İBİŞ — (Seyircinin birini gösterir.) Gocunuyor.

KÖSE — Yarası mı var?

GABIŞ — Yoksa düzenle arası mı var?

ESE — Acaba İsviçre'de parası mı var?

İBİŞ — Anladım onun korkusu başka.

GABIŞ — Yoksa meyil mi eylemiş aşka?

ESE — Heves edecek şey değil, yokluktan hep laçka.

KÖSE — Aldırmayın. Şaka, şaka...

MEYDANCI — Rahat otur beyefendi korkma parandan.

İBİŞ — Hepimiz umutluyuz gelecekten, yarından.

GABIŞ — Korku dedin de aklıma geldi...

ESE — Neymiş bakalım çok bildi?

MEYDANCI — (Seyirciye) Durun yumurtluyor baba hindedi.

GABIŞ — Her şeye çare bulan.

İBİŞ — İş gücü yalan dolan.

KÖSE — Cebinde parası olan.

GABIŞ — Lafımı cenabet etmeyin. Burda...

İBİŞ — Burada bilim konuşuyor, ilim adına.

GABIŞ — Beyin değiştiren, damar tamir eden, kalp nakli yapan insanoğlu.

HEPSİ — *(Alkışlar.)* Bravooo... *(Bütün oyuncular alkışlar yine.)*

GABIŞ — Aya çıkan, hemi de yaya çıkan insanoğlu.

HEPSİ — *(Alkışlar.)* Yaşa... Varol...

GABIŞ — *(Sözünü bağlayamaz.)* Korkuya çare bulamamıştır.

MEYDANCI — Bravo ki bravo... Ancak bu kadar olur.

KÖSE — Aşkolsun mantarına.

ESE — Kes bir, yağlı olsun.

GABIŞ — Döndür başını etrafına, varacaksın farkına. Korku nasıl ağ örmüş, yüreklere yağ örmüş... İrgat ağadan.

İBİŞ — İşçi, patrondan.

KÖSE — Şoför, trafikten.

ESE — Polis, komiserden.

GABIŞ — Komiser, amirden.

İBİŞ — Amir, müdürden

GABIŞ — Müdür, genel müdürden

KÖSE — Genel müdür, bakandan.

ESE — Bakan, başbakanıdan.

GABIŞ — Başbakan, avrattan.

MEYDANCI — Çık, değil... *(Seyirciye)* Kimden korkar? *(Seyircilerin sözleri)* Amerika'dan korkar. İyi söz doğru bak evrene, göz kulak ol çevrene. Sözlerimiz amacına ulaşsın, şerbet-nişan oyunumuz başlasın.

ŞERBET - NİŞAN OYUNU

(Meydancı; Ağa'yı, İbiş; Memiş'i, Kınalı Yangılı'nın Anası'nı, Eşe de Babası'nı oynar.)

TÜRKÜ — Sabah olur çarık çorap giyemez
Akşam olur peynir ekmek yiyemez
İki sözü bir arada diyemez
Yarım çocuk söylemiyor dilleri.

AĞA — (Elinde paketlerle girer.) İşte geldik. Sayılı günün hükmü mü olur? Soluk alır verir gibi geçer.

BABASI — Hoşgeldiniz.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — (Memiş'e ellerini öp diye işaret eder. Memiş anlamaz aynı işareti yapar.) Öp bakayım babanın elini.

MEMİŞ — He ya (El öper.)

BABASI — Çok yaşa oğlum.

MEMİŞ — He ya.

ANASI — Allah ömrünü uzun etsin bir yastıkta kocayın.

MEMİŞ — He ya.

- BABASI** — Hadi avrat hısım akraba, konu komşu toplanın da şerbet içelim.
- AĞA** — Şerbetlikleri çıkarın da köylüler görsün. Medeniyet öğrensinler.
- BABASI** — Para bulsalar seni de geçerler ya, analarını yokluk belliyor.
- AĞA** — Doğru, kelâm gibi lâf. Varlıklı olsalar başa mı çıkılır. Haklarından ancak yokluk gelir.
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — Gelin kızımızı bir iyi süsleyin. Neler almadık ki ona.
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — (*Memiş'in kulağına*) Aslan oğlum, canım yavrum sus, sen bugüne bu gün tavlaya çekilmiş atlar gibisin.
- MEMİŞ** — (*Kişner.*) Hi hihî hî...
- AĞA** — Eşoğlueşek görünce böyle avradı, peşin para görmüş gibi kişner tabii.
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — Oğlum senin köylünün, ille de kızın hoşuna gitmen gerek.
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — Vay senin he yanın da senin de... Dilin başka kelâm çeviremez mi ulan?
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — Sapıttın mı ulan? Konuşmasını bilmiyorsun barı dinlemesini bil, hey it oğlu it.
- MEMİŞ** — He ya.
- AĞA** — (*Ötekilere*) Nasıl komşular Memiş'imi beğendiniz mi?
- BABASI** — Allah pis nefesten, kem nazardan saklasın.
- ANASI** — Kırkbir kere maşallah.
- AĞA** — Birbirlerine çok yaklaşıyorlar değil mi?
- BABASI** — Yakışmasalar layık görür müydün Ağa?

ANASI — Allah geçim gürlüğü versin.

AĞA — Şöyle bir yol düşünün. Şehirdeki evi bunlara tapulamışım. Hemi de tapularım. Karşı karşıya kapılarım, sıra sıra konaklarım, içinde yavrucaklarım.

BABASI — En iyisini sen bilirsin Ağam.

AĞA — Tarla takım sormaya ne hacet. Sizin köylü ben-den iyi bilir evelallah.

ANASI — İmile çıkıla bilinmiyeceği mi kaldı?

BABASI — Ben herkesten iyi bilirim. Her bir fidan elimde büyüdü sayılır.

AĞA — Orası öyle. Sizler ektiniz sizler diktiniz. Zahmetini sizler çektiniz.

BABASI — Siz de avuç avuç para döktünüz.

AĞA — Varmış da dökmüşüz. (*Memiş'e göz atar.*) Bizimki de canım maşallah, prensesler gibi yaşatır.

MEMİŞ — He ya.

BABASI — İyi bilirim. Çok iyi bilirim. Ama ne diyebilirim.

MEMİŞ — Ne oldu baba?

AĞA — Ne olacak oğlum? Babanın el atıp da koparamadığı dal mı var?

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Eşegin boğu. Başka bir laf bilmez misin sen?

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Sana kız veren pezevenğin ağzının ortasına sıçayım. Allahın salağı. Seni bana bir musibet, bir ibret, bir göz görgüsü verdi.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Hasbınallah... Yürü lan Allahın davarı. Nişanın sonuna kadar ahırdan çıkmak yok. Çıkarsan kemiklerini kırarım.

MEMİŞ — Baba bana avrat mı alacan?

AĞA — He ya.

MEMİŞ — Essah mı baba?

AĞA — He ya... Çık ulan dışarı. (*Çıkarlar.*)

BABASI — Hadi avrat, namazdan sonra hazır olsun yemekler.

(*Davul zurna ile oyun havası*)

OYUN OYUNU

(*Meydancı, İbiş, Gabiş, Ese, Köse*)

MEYDANCI — İşte gördünüz, şahit oldunuz.

İBİŞ — İşittiniz, duydunuz.

MEYDANCI — (*Seyirciye*) siz söyleyin nasıl buldunuz?

—.....

ESE — Konuşamayız, söyleyemeyiz. Bu mu şimdi adalet?

KÖSE — Baştan aşağı rezalet.

İBİŞ — Dört bir yana çökmüş lanet.

MEYDANCI — Ne görücüsü, ne dünürçüsü, söz kesmesi, tatlı yemesi hepsi bir çırpıda oldu neden?

İBİŞ — (*Para işareti yapar.*) Tıkadı kör kursakları, pis boğazları.

GABIŞ — Kesti kökünden şakırdayan dilleri.

KÖSE — Söyletmedi halleri.

MEYDANCI — Bitiriverdi işi, yıllarca süren gidişi.

ESE — Ödeyince üçü beş...

KÖSE — Bütün umutları yel alır gider.

İBİŞ — Gecekonduları sel alır gider.

GABIŞ — Biz besler büyütürüz, el alır gider.

KÖSE — Gider ki gider.

İBİŞ — Amma ne gider...

MEYDANCI — Otlaklarımızda otlattığımız, geleneğimizce büyüttüğümüz.

ESE — Sözümlüce sakındığımız, derdimizi yakındığımız.

GABIŞ — Uçan kuştan, esen yelden kiskandığımız, yoluna yandıığımız, bize kısmet sandığımız.

MEYDANCI — Kızların etiketini okuyup okuyup götürürler.

ESE — Parayı sayan alır, saymayan bakakalı.

KÖSE — İşte bize de bu çok koyar.

GABIŞ — İçimize düşen ateş oyar da oyar.

MEYDANCI — Çünkü yarı aç yarı tok, bizde de genç çok, sanmayın kızlarımızda gönül yok. Şimdi de görelim direnmeyi, ana-kız arasındaki çekışmeyi.

ANA KIZ ÇEKİŞMESİ OYUNU

(Melek Yangılı'yı, Kınalı Anası'nı oynar.)

TÜRKÜ — Keklik gibi kanadımı süzmedim
Murad alıp doya doya gezmedim
Bu kara yazıyı kendim yazmadım
Alnıma yazılmış bu kara yazı.

YANGILI — Ana.

ANASI — Ne var kız?

YANGILI — Benim ere gitmeye niyetim yok.

ANASI — Sen değil miydin yalvaran yakaran?

YANGILI — Yalvarmaz olaydım da arkamın üstüne sür-
tüydim. Ne bileyim kaderimin böyle olduğunu?

ANASI — Devlet kuşu kondu başına, su katma pişmiş
aşına.

YANGILI — İstemem gözü kör olsun... Mal gibi satılmak,
köyden köye atılmak istemiyorum.

ANASI — O ne biçim laf kız? Tövbe yarabbi. Zamane ve-
letleri azdı artık, dünya kökünden kızdı artık. Kimi
alıp kimi alamayacağını sen mi bileceksin, yoksa
önünde deve dişi gibi duran büyüklerin mi?

YANGILI — Tabii ben bileceğim. Onunla bir ömür ben
geçireceğim.

ANASI — Amanın dünya dünyalıktan çıktı, sele sepet götü oldu. Bir kız anasının yüzüne karşı cevap veriyor, karşı duruyor, çemkiriyor, hey yarabbi aklım fırtacak. Bir duyan olmasa keşke, kırk yıl evde kalırsın. Abdülkadir Ağa duysa derhal düğünü kaldırır.

YANGILI — Keşke.

ANASI — Kız kısmının dili kısık gerek, çeksene dilini dibine. Nedir bu dilinin büyüklüğü arşın arşın. Hemi de ağır kurşun kurşun.

YANGILI — Kız olduk diye ölelim mi?

ANASI — Kızım ne yapalım? Bak eksik demişler, adı üstünde eksik. Bir topak eti çok görmüş.

YANGILI — Ne eksiyim, ne de bir şey. O salakların çoğundan da fazlayım hatta. Ana ben o...

ANASI — Neymişsin sen, yoksa sadrazamın sol... Anası manası yok. Nesi var oğlanın? Aslanlar gibi...

YANGILI — (*Seyirciye*) Görenler Allah için söylesin ne edeyim elin salağını.

ANASI — Herif kısmının salakçası makbuldur. El içinde cahillik etmez. İkide bir saldırmaz. Yenilmişe içilmişe aldırılmaz. Gezmede olsan tınmaz, işi zorsunmaz.

YANGILI — Anlamaz ki hanyayı konyayı.

ANASI — El içinde üstüne müstüne atlamaz. Çımdıklemmez vıcıkamaz, içini gıcıkamaz. Birem birem avrat kıymeti bilir, dirhem dirhem hatırını sayar.

YANGILI — Avrat kıymeti öyle bilinmez.

ANASI — Öyle deme kızım, ayağına gelen kısmeti tepme. Herifin dağda domuzu eksik. Aksilik etme, şu domuzdan bir kıl da biz çekelim.

YANGILI — Sız kıl çekeceksiniz diye ben nâra mı yanıyım?

ANASI — Zaten bizden olmakla nâra yanmışsın. Biz ettik, sen etme kızım, her bir şeyi var ayının.

YANGILI — İstemem.

ANASI — Güzel olmuş neye yarar. Kıçı donsuz olduktan kelli. Cahillik işte ilerde çok pişman olursun ama iş işten geçer. Cep derseni delik, misafir olmaz metelik. Avrat kıymeti de bilmez üstelik.

YANGILI — Sırf parayla geçim olmaz ana. Parayı koynuma alıp da yatacak değilim ya. Bir kôr boğaz, bir boklu çukur nasıl olsa doyar. İnsana ağız tadı, geçim gerek. Biraz da huyu huyumu, boyu boyumu, suyu suyumu tutmalı.

ANASI — Bu kız sapıtmış. Bunu bir okutmalı.

YANGILI — Ne diyeyim ben sarıcalı, sıtmalı; er dediğin ateşli olmalı, yatağını ısıtmalı. Koynuna alınca kucağın dolmalı.

ANASI — Sus kız, sus. Kimseler duymasın. Ergen kızın akli bunlara ermez, önünde konuşurlar kulağı duymaz, gözü görmez.

YANGILI — Kimse de eliyle başına böyle bir belayı örmez.

ANASI — Aklını başına al, biraz düşün civar köylerde bu kadar başlığı kim verebilir? Bu yükün altından kim kalkabilir.

YANGILI — Ben kimseye yük olmam. Mal davar değilim satılacak.

ANASI — Hemi de öyle bir malsın ki değme gitsin. Sen olmasan tarlayı kim ekecek, bulguru kim kaynatacak, kim dövecek, ekini kim biçecek, döveni kim sürecektir? Harmanı kim savuracak, kim kaldıracaktır? Anladın mı kıymetini, nasıl kullanışlı mal olduğunu?

YANGILI — İyi anladım.

ANASI — Sen gidince, elimiz ayağımız kötürüm olacak. Kökünden kuruyacak. Yazık değil mi bize?

YANGILI — Yazık değil mi bana?

ANASI — Kız kısmı hem ağlar, hem gider. Sonunda bana dua edeceksin, anamın yerden göğe kadar hakkı varmış diyeceksin.

YANGILI — Hiç de...

ANASI — Hem bundan sonra boşuna telaşın. Ata binen yamacı çoktan aştı. Oğlan evinde düğün kuruldu, davul vuruldu. Çıyan Abdülkadir Ağa ocağımızı söndürür.

YANGILI — Bana ne? Üstüme gelme eğer anamsan.

(Davul zurna ile oyun havası)

OYUN OYUNU

(Meydancı, İbiş, Gabış, Ese, Köse)

MEYDANCI — Anasını dinliyorum, anası haklı, kızını dinliyorum kızı haklı.

ESE — Bu memleket böyledir işte. Kimi dinlersen o haklı.

İBİŞ — Ötekî haklı berikî haklı.

GABIŞ — Olmaz ki o haklı, bu haklı.

KÖSE — Bayağı karışıyor insanın aklı.

MEYDANCI — Bilen kım, bunların altında ne saklı?

(Seyirciye) Sız söyleyin kım haklı?

—

MEYDANCI — Para her yerde oynadığı başrolü aşkta da oynuyor.

GABIŞ — Gönül cennet ister ama günah bırakmaz. Ekmeğini aslanın ağzından kurtaramayan kişinin hakkı da olamaz.

KÖSE — Hak isterse bu ülkede duramaz.

İBİŞ — Doğru Almanya'ya.

GABIŞ — Almanya'ya bir ıkl, bir ıkl...

ESE — O da çıkar yol değildir.

İBİŞ — Niye?

- MEYDANCI** — Es vertiyorum, seyirci söylesin diye. Hadi nasıl ortaklık güllük gülistanlık yapılır söyleyin.
- KÖSE** — Evet baylar, bayanlar...
- ESE** — Söyleyin arkadaşlar...
- GABIŞ** — En önemli sorundayız.
- MEYDANCI** — Maalesef oturumu kapatmak zorundayız.
- ESE** — Demek ki bu düzende çözüm yolu bohçayı alıp kaçmaktır.
- KÖSE** — Gönül verdiğiine kanatlanıp uçmaktır.
- GABIŞ** — Hakmine, savcısına diz çöküp avuç açmaktır.
- MEYDANCI** — Haydi çömezler!
- ESE** — Buyur Meydancı.
- MEYDANCI** — Seyircilerimiz bir 'Kız Kaçırma Davası' isterler.
- GABIŞ** — Hep aynı olmasın seyircilerimiz bıkar.
- İBİŞ** — Her dem temcit pılavı seyirciyi sıkar.
- MEYDANCI** — Haydi göreyim sizl, günümüze uygun bir oyun çıkann.
- ESE** — Aslandır oyun babası, oyuncuların hası.
- MEYDANCI** — Davul zurna çalsın bir oyun havası (*Oyunculara*) Sizler de yine kuyruğuna nişadır değmiş eşek gibi dolaşın.
- KÖSE** — Eşeoğlu eşek gibi dolaşsak olmaz mı? (*Meydancıya*) değil mi baba (*Davul*).
- MEYDANCI** — Haydi bakalım cıvı cıvı bir mahkeme salonu olsun burası.
(*Herkes bir tipe girer.*)
- GABIŞ** — (*Mübaşir pozuyla*) Kız kaçırma davası, iki gencin sevdası... Davulcu bildiğin gibi, kes kes havası, hâdi gelsin kızın öz be öz babası.
- İBİŞ** — (*Daktilo başındaki kâtip pozundadır.*) Sesin ama da acıklı, yakıcı ve de dokunaklı.
- ESE** — (*Hakın pozundadır.*) Yaz oğlum kâtip. İyi dökür şöyle okunaklı.

KÖSE — (Oğlan pozundadır.) Yaz kâtip arzuhalımı. Anlat şu zalımı, yüreklere işlesin, elde yoksa ne işlesin.

ESE — Satır başı üç nokta... Parantez, virgöl, tırnak içinde.

İBİŞ — (Yazar gibi) Şakır da şakır, şakır da şakır. Kendi yazar kendi okur.

ESE — (Köseye) Anlat oğlum.

KÖSE — Biz yastığa sarılalım, elâlem dışlesin. Canı isteyen şişlesin.

MEYDANCI — Uyan be adam hâlâ eski düştessin.

GABIŞ — Şöyle bir tarihe bak 1975'desin.

MEYDANCI — Hâlâ mı boğuk kısık duyulmuyor sesin.

GABIŞ — Gûmbür gûmbür söyle, yer gök inlesin.

MEYDANCI — Haydi Gabiş, işe yapış. Biz hazırlık yaparken Yakımcı yanık bir hava vursun. Boş kalmasın meydan, seyircimizin gözü gönü dolsun.

TÜRKÜ — Arpalar sarardı geldik yolmaya
Kurban olan kolundaki burmaya
Hakım bey çağırılmış ifadem almaya
Yanılıp da cebir deme sultanım.

Şahitlere birer birer soruldu
Kollarına dar kelepçe vuruldu
İfadem alındı ceza verildi
Gönüllüydün cebri dedin sultanım.

MEYDANCI — Şimdi olayın havasına girdiniz mi, çizginizi buldunuz mu?

ESE — Tamam herkez yerini alsın.

KÖSE — Başlıyoruz.

MEYDANCI — Bozuk düzeni taşıyoruz.

GABIŞ — (Baba rolünde) Ben gözümünden sakındığımı, yalvarıp yakındığımı, nazarlık diye takındığımı öz bir yavrumu ciğer paremi isterim hakım bey.

MEYDANCI — Yırtıl ulan yırtıl, çok ve de tok ses çıkar.

Ömer Ağa gibi bağır. Bırını taklit etmek oyunculuğun şartıdır.

GABIŞ — (*Baba rolünde*) Ağzına, mezarına sıçtığımın itle-ri, götlerine bakmadan Aladağ'a oduna gitmişler. Ben kızımı isterim, isterim oğlu isterim.

ESE — (*Yargıç rolünde*) Turşu mu kuracaksın küpe, pezevenk.

GABIŞ — (*Baba rolünde*) Ah kızım kınalı kızım, neler geldi başına yavrucuğum.

İBİŞ — (*Kız rolünde*) Her genç kızın başına gelen.

GABIŞ — Babanı bırakıp nerelere gittin?

ESE — Ere gitti. Al senin olsun, işi bitti. (*Köse'ye Yargıç rolünde*) Oğlum sen bu kızı neye kaçırdın?

KÖSE — (*Delikanlı rolünde*) Bilmiyorum Hakım bey.

ESE — Niye dedim?

KÖSE — Çok zorlama söylerim ha.

ESE — Ha eşek ha...

KÖSE — Allahın emriyle istedim vermediler. Kulun zoruyla kaçırdım.

ESE — Ne diyeyim zora beylerin bile borcu var.

MEYDANCI — (*Ese'ye*) Yahu oyunu bitireceksin neredeyse. Sor, daha çok sıkıştır. Tekrar tekrar sor. Sorgu Hakimliği zor.

ESE — Oğlum sana soruyorum. Tekrar soruyorum. Tekrar tekrar soruyorum. Bu kızı neye kaçırdın?

KÖSE — Ne yapayım Hakım bey? Benim gibi bir kişi başka nasıl evlenebilir?

ESE — Ne demek o?

KÖSE — (*Para işareti yapar.*) İşte bu demek. Esvabı çeyizi, kınılınışı dökülnüşü hesabet de gör. Benim gibi bir adam nasıl evlenir, hadi söyle (*Üstüne yûrür.*) (*Davul*).

MEYDANCI — Hop, hop... Kal orada öyle.

- ESE** — (*Gabiş'a*) Peki behey adam bu çam dalı gibi oğlana kızını neden vermedin?
- GABIŞ** — (*Para işareti yaparak*) Bu kadarcık hakkımız yok mu Hakim bey?
- ESE** — Mülkiyetçi pezevenk.
- GABIŞ** — Hem de bu iş güç zamanı nasıl veririm?
- ESE** — Allahın emri, peygamberin kavliyle.
- GABIŞ** — Bir hayrını görmeyelim mi? Bizde de yok. Biz de fukarayız.
- ESE** — Ne demek ulan hayvan. Fukaraysan bu kız mı seni fukara yaptı? Neyine güvenip de yaptın? Çiftlikler mi bağışlayacaktın. Yıkıl karşımdan gözüm görmesin seni. Rüşdünü ispat eden kız ve erkek istediğiyle evlenebilir. Medeni kanun işler, demokrasi var memlekette. Sözüm ona.
- İBİŞ** — Sus sus kimseler duymasın. Yerin kulağı var mevkiin kaybolmasın.
- ESE** — (*Köse'ye*) Oğlum kız gönüllü müydü?
- KÖSE** — Gönüllüydü Hakim bey.
- ESE** — (*İbiş'e*) Peki kızım önünde anan baban varken niye bu yolu seçtin?
- MEYDANCI** — (*Tanık*) Anası babası onu satmak istediler Hakim bey.
- ESE** — Sus be adam.
- MEYDANCI** — (*Tanık*) Susmam Hakim bey, her şeyi biliyorum.
- ESE** — Neyi biliyorsun?
- MEYDANCI** — Her şeyi biliyorum.
- ESE** — Peki Akgedik mağarasına girdiklerini de biliyor musun?
- MEYDANCI** — İşte ben oraya gelince uyumuşum.
- ESE** — İşte ben de ordan öteyi soruyorum.
- MEYDANCI** — Aman ne ayıp.
- KÖSE** — Gene neyin kayıp?

ESE — Pekı kızım anandan babandan çekinmeden konuş. Allah için konuş. Gönüllüydün değil mi? Hadi bakalım söyle, gönüllü müydün değil miydin?

İBİŞ — Değildim.

ESE — Pekı bu keşken kulak oğlan seni kaçırırken bağırmadın mı?

İBİŞ — Elin kıranı, çöktü müydü dalına bastı mıydı ümüğüne, sesini mi çıkarttıyor Hakım bey?

KÖSE — Pekı öyleyse Hakım bey, ben bu kızdan resmen şikayetçiyim.

ESE — Niye?

KÖSE — Kaçırırken elimi yüzümü tırınaladı. Kan ter içinde bıraktı beni.

İBİŞ — Yalan Hakım bey.

KÖSE — Gönüllüydü öyleyse.

ESE — Beraat beraaat...: *(Davul, zurna oyun havası çalar. Karşılıklı oynarlar)*

MEYDANCI — Bu mahkeme bir göstermeceydi, özlendiği gibi düzmeceydi, gelelim geleneğimize, kendi gerçeğimize. İster iste ister isteme... Şimdiki oyunumuzda kız süsleme.

TÜRKÜ — Çukurova yazıları
Tavşan kovalar tazıları
Aramızı da bozanlar
Ortalığın muzurları.

KIZ SÜSLEME OYUNU

(Kınalı, Yumru, Sumru, İpek; köy kızlarını; Gabış; İmam'ı oynar.)

YUMRU — (Nişan elbisesiyle duran Yangılı'nın yanına gelir.) Gözün aydın eşim.

YANGILI — Dışı seni yakar, içi de beni.

SUMRU — Mübarek olsun.

YANGILI — Darısı başına.

İPEK — Hayırlısı olsun.

YANGILI — Darısı başına.

KINALI — Uğurlu olsun.

YANGILI — Darısı başına.

KINALI — Nerde o günler? Bizde o şans hiç misafir olmuş mu ki?

(Kızlar Yangılı'yı alıp gülüşüp, oynayarak bir yere oturturlar. Eğlendirmek için.)

KINALI — Haydın kızlar bir oyun kuralım.

SUMRU — Ebe oyununu oynayalım.

İPEK — Amaan...

YUMRU — İğne oyunu oynayalım.

SUMRU — Onda da iş yok.

KINALI — Hah buldum. Keloğlan'a ne buyurulur?

YUMRU — Hah tamam, hadi sen keloğlan ol. (*İpek'e*) Sen de biraz ocak ısı bul.

TÜRKÜ — (*Kızlar söyler.*)

Altın idim paslandım
Cahil idim uslandım
Yarı gördüğüm yerde
Pencereme yaslandım.

Ağaç yaşken bükülür
Taze fıdan sökülür
Sevgilimin dilinden
Şekerleme dökülür.

Bir taş attım tarlaya
Tarla kuşu parlaya
Öpücük vermeyen kızlar
Eşek ola zırlaya.

KINALI — (*Erkek elbiseleri giyer. Ocak ısıyla bıyık yapar.*)
Var mı ulan bana yan bakan bir göbeğinden işer?
Görüyor musunuz şunu, adamın karnını deşer.
Var mı ulan dalgama dalga koyan, çekivereyim dili-
ni boş boğazından. (*Seyirciye*) Var mı ulan aranızda
ciğerini elimde görmek isteyen? (*Sumru'nun yana-
ğından bir makas alır*) Canım.

SUMRU — (*Eline vurur kaçar.*) Ay terbiyesiz, utanmaz ar-
lanmaz. Onun bunun çocuğu.

İPEK — Anam, helal olsun sana bu yollar. Ulan ne yav-
ruymuşsun be? (*Sumru'nun kçıra el atar.*)

SUMRU — Abime söylersem, sizin ağzınıza sığar. (*Gülü-
şürler.*)

İPEK — Oh, oh çok güzel oldu.

KINALI — Haydi başlayalım, milleti biraz taşıyalım.
Kaynar suda haşlayalım.

YUMRU — Çiviliyelim.

SUMRU — Kazıklayalım.

KINALI — Önce kimden başlayalım?

SUMRU — En büyükten.

KINALI — Onbaşidan.

İPEK — Yok daha büyükten.

KINALI — Yani kolcudan.

SUMRU — Daha büyük.

KINALI — Bekçiden.

İPEK — Daha fazla.

KINALI — Muhtar...

SUMRU — Daha...

KINALI — Eşeğin boku. Daha büyük hükümet mi kaldı?

PİKE — Şehirdekileri.

KINALI — Aklının ermediğine karışma. Götünden cepliy-le şaka olmaz. Cin çarpar gibi çarpar adamı. Onun için biz yine bildiğimiz oyuna bakalım.

YUMRU — *(Türkü gibi söyleyerek, oynarlar.)*

Keloğlan Keloğlan
Gülmesi tatlı Keloğlan
Bende de güzel kaşlar var
Ondan mı isten bundan mı?

KINALI — Yok yok güzel kız
Ah bilemezdin halimden
Ben ölüyorum.
Şu yanağın derdinden.

(Sumru'nun yanağını okşar.)

SUMRU — Ah ah Keloğlan
Yüzleri güleç Keloğlan
Bende de badem gözler var
Ondan mı isten bundan mı?

KINALI — Yok yok güzel kız
Ah bilmedin halimden
Ölüyorum şu kızın derdinden

(İpek'in yanağını okşar)

YUMRU — Keloğlan Keloğlan
Dilleri tatlı Keloğlan
Bende de güzel bacak var
Ondan mı isten bundan mı?

KINALI — Ah ah güzel kız
Yenile de bildin halimden
Ölüyordum kurtardın ölümünden.

(Kucak kucağa yuvarlanırlar.)

SUMRU — Bakın kızlar kımler gelmiş.

İPEK — *(Pencereye koşar.)* Aaaa... Bozveli'nin Necati'ye
bakın hele? Boynunu palan değmiş gibi içine çek-
miş.

YUMRU — Ya şu Enkebit Hasan'ın oğlunun hizmetine
bakın.

KINALI — Öteden iki elini oğuşturarak Topal Anşa'nın
Hammet'le patlağın Memmet geliyor.

YUMRU — Millet kartallar gibi dönüyor ağanın etrafında.

KINALI — Şu bizde herif olacıklara bakın hele.

HEPSİ — Nasıl da ağaya avrat oluverdiler.

YUMRU — Benim Veysel'e de bak. Nerdeyse herifin ağzı-
na girecek. Dur ben sana sorarım.

İPEK — Erkeğin erkeğe hizmet etmesi dünyanın en ağır
iş.

YUMRU — Şunun sofraya devşirişine bakın. Benim soframı
da devşirme de sorarım ben sana.

İPEK — Sana gelince forsundan geçilmez, herif olur.

YUMRU — Biraz zor olur. Bir kere gördüm artık.

SUMRU — Tabansız Osman'a bakın, nasıl kukumav ku-
şuna benziyor.

KINALI — Allah aşkına Kocahasanlı'nın Zekertiya'ya ba-
kın. Bir eknek bir lokma olmuyor. Kırk lokma yese
hesap et.

YUMRU — Onun için zaten ya, kazancı boğazını kurtarmaz derler. Herkes öğrenmiş. Boğazı tokluğuna bile kimse çoban tutmuyor.

İPEK — Bunu boğazı tokluğuna tutmaktansa, başkasını parayla tutmak daha kârlıdır. Ayakkabılarını gördünüz mü? Her bir teki bir çocuk mezarı gibi.

SUMRU — Bir buğday ambarı olur.

İPEK — Beşik de olur.

KINALI — Yok, kokar.

YUMRU — Tufan olsa işte Nuh'un gemisi. Ucuzken almış, şimdi alınmaz yenisi.

YANGILI — *(Kınalı'nın kulağına)* Ne haber?

KINALI — Bilmem ne köyüne, kimin yanına at getirmeye gitmiş.

YANGILI — Ne gereği vardı atın?

KINALI — Deli olma kız! Karşı taraf atlı, arabalı. Seni eşekle kaçırarak değil ya. Öyle yayan yapıldak iki adım attırmazlar.

AĞA — Haydi, gelin kızımızı getirin.

İMAM — *(Bir yastığı üç kere okur, kızla oğlanın adını söyler, yere vurur.)* Kızımızın adı Zeynep, oğlumuzun Memiş. *(Yangılı'yla Memiş'i yanyana oturtur.)*

İMAM — Allahın emriyle peygamberin kavliyle, Ömer Ağa'nın kızı Zeynep'i Abdülkadir Ağa'nın Memiş'e verdim gitti. Biz birbirlerine münasip gördük şerbetlerini içtik.

AĞA — Sizin münasip gördüğünüz bizim de münasibi-mizdir.

BABASI — Sizin makbulünüz bizim de makbulümüzdür.

İMAM — *(Yüzükleri takar, duayı bitirir.)* Allah hayırlı etsin.

HEPSİ — Hayırlı.

İMAM — Uğurlu.

HEPSİ — Uğurlu.

İMAM — Kademli.

HEPSİ — Kademli.

İMAM — Etsin.

HEPSİ — Etsin.

İMAM — Amin.

HEPSİ — Amin.

(İki bardak şerbet getirilip kızla oğlana verilir. Zeynep bir yudum alıp geri bırakır. Memiş bir dükste bitirir. Babasının işaretini boşa gider.)

AĞA — Ne yaptın ulan it oğlu it. Yarısını sen içecektin yarısını da kız içecekti.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Sana asrı nişan yapan pezevengin ağzına sıçayım. Sen ne anlarsın asrı nişandan behey hayvan oğlu hayvan.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — *(Eliyle ıtırıp.)* Yarısını iç.

MEMİŞ — Az daha, az daha.

AĞA — Yarısını da sen iç bakayım kızım. Değişin ve de bitirin. Çok şükür bu da bitti. Ne bu durgunluk? Şerbetler dağıtılsın, davullar vurulsun, halaylar tutsun. Görülmedik bir nişan olsun. Memlekete şan olsun.

(Davul, zurna oyun havası çalar. Yangılı ve Memiş misafirlerin ellerini öper.)

İMAM — *(Önce Ağa'yla sonra da babayla el sıkışır.)* Her iki tarafa da hayırlı uğurlu olsun.

AĞA — Sağolasın İmam Efendi.

İMAM — Allah devletimize, milletimize, kesene zeval vermesin *(İmamın eline para sıkıştırır.)* Allah sizi başımızdan eksik etmesin.

AĞA — Amin. *(Davul zurna oyun havasını sürdürür, çıkarlar.)*

OYUN OYUNU

(Meydançı, Ese, Köse, İbiş, Gabış)

MEYDANCI — Epeyce oyun görüldü, gözleriniz önüne serildi, oynandı, gülündü. İzlediğiniz gibi kız Memiş'e verildi. Gelini almak için Taşlıkepir'e gelindi. Gelin alıcılar burada karşılanır, buradan uğurlanır. Çünkü köyün sınırındır.

GABIŞ — Dayanılmaz be, fıstık gibi kızlarımızı alır alır götürürler, yüzümüze tükürürler.

İBİŞ — Aldık artık kızınızı, it yalasın yüzünüzü.

KÖSE — Ah dedikçe kara bağrım kütüler, avradın iyisini alır bizden kötüler.

ESE — Ne kadar ölçsek biçsek boşa, varsa mangırın bey gibi yaşa.

MEYDANCI — Ne kadar çok toprakbastı parası alırsak o kadar dinleniriz.

İBİŞ — Çeker kafayı eğleniriz.

KÖSE — Sızılarımız dîner, elin adamı yumuşak yumuşak iner.

ESE — Bu da bize verilen sus parasıdır.

KÖSE — Cığer yarasıdır.

İBİŞ — Komşu hakkıdır.

ESE — Otlaktyedir.

GABIŞ —Bızım bütçeye millî baktyedir.

MEYDANCI — Kafayı bulsunlar, ayak direyemesinler di-yedir.

ESE — Ya istediğimiz parayı vermezlerse?

İBİŞ — Keşke.

GABIŞ — Canlı kış, erkek veya dişi geçemez.

İBİŞ — Ölüler serbest.

ESE — Ya ölü geçer de canlanırsa?

GABIŞ — Yok devenin başı.

İBİŞ — Kulağı...

ESE — Ayağı...

KÖSE — Bacağı...

MEYDANCI — Hadi arkadaşlar çekelim palayı, geliyor oğlan evının düğün alayı. Bakalım nasıl bulacaklar köyün bu huyunu, başlayacağımız toprakbastı oyununu.

TOPRAKBASTI OYUNU

(Ese, Köse, Yakıncı, Gabış, Kızıve Seymenlerini; Derviş, Sülü, Emelek, Kiriş Oğlanevi Seymenleri'ni Recep Jandarma'yı, Meydancı yine Ağa'yı ve İbiş Memiş'i oynar.)

TÜRKÜ — (Erkekler)

Evlerinin önü yar yar mermer döşeli
Mermer döşeli
Seymenler geliyor yar yar eli şişeli
Eli şişeli
Oy nenni nenni severim seni.

ESE — (Elinde bayrak vardır.) Hadı arkadaşlar, gelin alıcılar gelmeden biz işimizi bitirelim. Gelin alıcının ne yapacağı belli olmaz. Bu düğünde bayraktar kıımı seçtinizse öne gelsin.

KÖSE — Buyur abı.

ESE — Geçen düğünde bayraktar kıımdı?

KÖSE — Sendin.

ESE — Bu düğünde kıım?

KÖSE — Ben.

ESE — (İki tokat atar.) İyi sahip ol. (Bayrağı verir.)

Gözü'nü tıyl aç. Kavga var, ölüm var bayrağı bırakmak yok. (Davul, zurna karşılama havası çalar.) Haydin gençler, gelin alıcılar geliyor. Seymenler dilsin. (Bir yanına yakıncı, Yakıncının koluna Gabış kenetlenirler.)

TÜRKÜ — (Erkekler)

Evlerinin önü yar yar mermer döşeli
Mermer döşeli
Seymenler geliyor yar yar eli şişeli
Eli şişeli
Oy nenni nenni severim seni.

KÖSE —Gelecekleri varsa görecekları de var. (Davul zurna susar.) (Yakıncı, Meydancı, Gabış, Ese, Köse, Derviş, Sülü, Emelek, Kiriş, Çıyan Abdülkadir Ağa, Memiş, Recep Jandarma.)

KIZ EVİ SEYMENLERİ —

El yoluyla yolda mısınız?
Baltayla ormanda mısınız?
Bizim dediklerimize razı mısınız?

OĞLAN EVİ SEYMENLERİ — (Bayraktar Derviş ortada, bir yanında Sülü, bir yanında Emelek, Sülü'nün kolunda Kiriş)

El yoluyla yoldayız
Baltayla ormandayız
Âdet neyse razıyız
Elin atladığı eşikten biz de atlarız.

(Abdülkadir Ağa'yla kız evi arasında toprakbastı pazarlığı başlar.)

KÖSE — İki bin kâğıdı veren geçer. Yoksa vızılar sinek uçmaz.

ESE — Aksı halde geldiğiniz yoldan geri dönersiniz.

EMELEK — Yazgıya bozgu olmaz.

GABIŞ — Biz yazarız da bozanz da.

- KİRİŞ** — Böyle dik davranmayın. Biraz da oluruna bırakın. Bugün banaysa yarın sana.
- GABIŞ** — Benim olsun da sen yüz bin al. Eğer koca köyü bırakır da sizin köyden alırsam.
- EMELEK** — İki deliye bir uslu bulunur elbet.
- KÖSE** — Gökten felek de inse, İsa da gelse, Musa da gelse iki bin kâğıdı vermeden bir fert geçemez. Burada bizim borumuz öter.
- KİRİŞ** — Ya bizim?
- KÖSE** — Geriniz öter.
- ESE** — Kısa keselim, sobalık olsun, ikibin kâğıt da az ya neyse, erkeklik bizde kalsın, bir kere ağzımızdan çıktı öyle olsun (*Aracılar araya girerler, başlar olumsuz sallanır.*) Olmaz.
- AĞA** — (*Sinirli*) Bu ne demek biliyor musunuz? Bu demek, şu demek... Bana resmen karşı gelmek demek, bana karşı gelmek demek ağalık kanununu çiğnemek demek. Bunu biliyor musunuz?
- GABIŞ** — Biliyoruz.
- AĞA** — Demek bile bile çiğniyorsunuz.
- GABIŞ** — Evet bile bile.
- KÖSE** — Hem de çiğneyeceğiz. Çiğneyip çiğneyip bir de üstelik patlatacağız.
- ESE** — Seni ortadan günbedenek çatlatacağız.
- AĞA** — İyice ileri gittiniz artık. Bu demek ne demek? Bu demek kısacası şu demek ki...
- KÖSE** — Eeeee?
- AĞA** — Ayaklanma demek.
- ESE** — Sen daha ayaklanma görmemişsin.
- AĞA** — Bu demek, isyan demek.
- GABIŞ** — Sen daha isyan görmemişsin.
- ESE** — (*Güvey elbisesiyle dikilen Memiş'e*) Değil mi Memiş?

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Jandarma oğlum görmüyor musun?

RECEP — Neyi?

AĞA — Ortalıkta vukuatı.

RECEP — Ortalıkta vukuat mukuat yok, âdettir alınır.

AĞA — Emrediyorum müdahale et.

RECEP — Âdet ve geleneklere jandarma müdahale etmez... İç hizmet kanununun bilmem kaçınıcı maddesi...

AĞA — Bilmezsin de neye söylüyorsun ya?

RECEP — Ben ne zaman müdahale edip etmeyeceğimi bilirim o kadar.

AĞA — *(Telâşlı)* Bu kadar direndikten sonra, bunlar beni sağ çıkartmazlar, canım tehlikede.

RECEP — Ortalıkta tehlike mehlike yok.

AĞA — Ulan emrediyorum, müdahale et.

RECEP — Sen kımsın bize emir verecek?

GABIŞ — Kaç paralık adamsın? Kilon kaç kuruş?

ESE — Yürü taş arabası.

AĞA — Dağbaşı mı burası?

MEMİŞ — He yal

GABIŞ — He ya, ova değil.

ESE — Ağalık kanunları burda sökmez.

AĞA — *(Jandarmalara)* Duyuyorsunuz ya?

RECEP — Öyle, resmi kanunda ağalık geçmez.

AĞA — Ya... Demek beni bunlarla bir tutup, emirlerimi dinlemiyorsunuz.

RECEP — Tamam gelir başımız üstüne.

AĞA — Soranın size elime düşünce.

KÖSE — Soruyorsun zaten. Ne dırnaksız olduğunu bütün köylü bilir.

ESE — Bir de biz soralım bakalım. Zor mu, kolay mı öğren. Bir de bizim kanunumuz söksün. Ne var yani bu kadar hiddetlenecek?

AĞA — Bu yaptığınız soygun.

GABIŞ — Öyle olsun.

AĞA — Vurgun.

ESE — Hep sen yapacak değilsin ya.

AĞA — Yol kesme.

GABIŞ — Ne sayarsan say.

AĞA — Bunu yanınıza koymam sizin.

ESE — Elinden geleni ardına koyma.

AĞA — İki paralık oldum mahvoldum.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Allahım ne yaptım sana? Sözümün geçmeyeceği, selamımın aşmayacağı kapıyı gösterttin bana.

GABIŞ — Ne var yani bu kadar kötülenecek? Allah biraz da bizimle olsun. Hep sana mı yardım edecek?

ESE — Şahsına mı alt?

KÖSE — Senin yardım sandığın değil ya.

ESE — Hepimizin bir Allahı var. Sırf senin değil ya! Değil mi Memiş?

MEMİŞ — He ya.

AĞA — Öldüm artık. Yer yarılrsa da içine girsem bundan iyiydi.

MEMİŞ — He ya.

AĞA — (Memiş'i kovalar. Çıkarlar.)

GABIŞ — Nereye gidiyor o dört nala?

ESE — Düşündüğü bir papazlık vardır firavunun.

EMELEK — Gelin şu işi akıntıya bırakın. Oğlan evine de acıyın.

ESE — Güldürme be kardeş adamı. Sen kaç yıllık evde-cisin, oğlan evi sana bir gün acıdı mı?

EMELEK — Anlıyorum ama arkadaş elden ne gelir?

GABIŞ — Anlarsınız elden çok şey gelir.

SÜLÜ — Güzel ama siz de arpacığa bakmadan sıkıyorsunuz. Hiç duyulmuş şey mi iki bin kağıt?

KÖSE — Duyulmamışsa duyulur. Daha duyulmadık neler duyulacak.

GABIŞ — Götüne güvenmeyen borazancıbaşı olmasın.

ESE — Ya efendi gibi iki bin kâğıdı verirsiniz ya da geri dönersiniz.

GABIŞ — Geri gitmek serbest ileri gitmek şartlıdır.

KÖSE — Seçimde serbestsiniz, ya ileri ya geri.

KİRİŞ — Vermezsek.

KÖSE — Vermeyiz.

KİRİŞ — Zorla alırsak?

ESE — Nah alırsınız sıkar biraz. Canınızı alınız.

KİRİŞ — Ne diyeyim de ağa ne olasın? Beni şu iki paralık köylülerin diline düşürdün.

KÖSE — Hay Allahın sersem tavuğu. ne zamandan beri köylü değilsin?

GABIŞ — Ağanın fabrikasında çalışmak, çırcırda ustalık etmek adamı şehirli yapmaz.

ESE — Pelit kabuğundan çıkmış da kabuğunu beğenmemiş.

KİRİŞ — İki metre basmanın başındaydı bu iş.

KÖSE — Sende başını tutardın olur giderdi.

KİRİŞ — Terbiyeli konuş.

KÖSE — Konuşmazsam ne olur?

ESE — Bir kız, bir oğlan olur.

KİRİŞ — Bunun acısını kat kat çıkarırım sizden.

SÜLÜ — Allah kerim.

KÖSE — Kerimin kuyusu derin.

ESE — Parası da amma tatlıymış. Sanki alınteri, göznu-
ru, omuz teri gibi.

GABIŞ — Tabii, hep almaya alışmış da ondan.

EMELEK — Şimdi kaçtan aşağı olmaz yanı?

KÖSE — Sen araya girme. Şunları bir tozutam.

EMELEK — Boşverin onları.

KÖSE — Senin lâfının canı sağ olsun. Senin için bir şey
gerekmez.

EMELEK — Yok canım olur mu? Âdet yerini bulmalı.

ESE — Sen rica et açalım. Çünkü bilirsin, biz seni iler-
den beri severiz.

GABIŞ — (*Kiriş'e*) Bize dayılık işlemez, anlıyor musun?

KİRİŞ — Her horoz kendi çöplüğünde öter.

GABIŞ — Ulan senin çöplüğünde de ötemeyenin anasını
avradını, üçüncü tümenle...

EMELEK — Ben kefil olurum.

KÖSE — Kefil olurum deme, benim için de açalım. (*Eme-
lek'le konuşur.*) Hadin geçin, sırf Emelek'in hatırı
için.

EMELEK — (Köse'nin cebine birşeyler koyarak) İkili an-
laşma bitti.

KÖSE — (*Bayrağı Derviş'e verir. Derviş'teki bayrağı alır.*)
Bayrakların değişilmesi, şartlarımızın kabul edil-
mesi demektir.

DERVİŞ — Kabul.

İBİŞ — İşte size köyde davul çalma müsadesi. İstedığınız
kadar çalabilirsiniz.

KÖSE — Serbestsiniz.

OĞLANEVİ SEYMENLERİ —

Evlerin önü meşe
Dibini keklikler eşe
Kız evi varıyoruz
Odayı iyi döşe

EMELEK — Aşkının, sıtkının diyelim bir Allah Allah...

DÜĞÜN ALAYI — Allah, Allah!

OĞLANEVLİ SEYMENLERİ —

Kazanlar kaynasın

Çömçeler oynasın

Küçük kızlar kâmil olsun

Büyük kızlar gelin olsun

Kocakarılarının boynunu altında kalsın.

EMELEK — Aşkının sıtkının diyelim bir Allah Allah...

DÜĞÜN ALAYI — Allah, Allah!

DERVİŞ — Hele bir atalım...

SÜLÜ — Ya nereye?

KİRİŞ — Cemaatımızı,

EMELEK — Kız evinin damına,

DÜĞÜN ALAYI — Eheeeett... *(Davul, zurna ile oyun havası ile çıkarlar.)*

OYUN OYUNU

(Meydancı — Ese — Köse — İbiş — Gabış)

MEYDANCI — İki bin lirayı vermeme diye diretti. Öskelendi, öskelendi de gitti. Yazın tarlada, kışın fabrikada yaptıkları canımıza yetti.

ESE — Hele şu göbekli dağlar kalsın aradan, sular bize de akar o zaman.

GABIŞ — Oy aman aman, o dediğin ne zaman?

İBİŞ — Hiç diki dikine akan su gördünüz mü siz?

KÖSE — Elin kıranı dama bile çıkarıyor. Sen haber ver paradan.

GABIŞ — Bizleri de böyle cıbrı yaratmış yaradan.

İBİŞ — Yokluk bağrımı yakar.

KÖSE — Nere gitsek karşımıza o domuzlar çıkar.

ESE — Gün olur bizim de her şeye yeter gücümüz.

GABIŞ — Dört bir yanı yarar öcümüz.

ESE — O zaman sular çıkar diki dikine.

KÖSE — Herkes kavuşur gönlündekine.

MEYDANCI — Şimdi görelim kimdir bize dert ekenler,
fırtına biçenler. Başlayan oyunumuzun adı:
«Yönetenler, Yönetilenler»

YÖNETENLER YÖNETİLENLER OYUNU

(Aynalı Öksüz, İbiş, Gabiş, Ese, Köse, Yakımcı, Derviş, Sülû, Emelek, Kırış, Recep)

TÜRKÜ — Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden iller bizimdir
Arap atlar yakın eder ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir.

AYNALI ÖKSÜZ — *(Süslü bir aynayı davetlilere tutar. Bakanlar para atar. Bunu köyün en küçük öksüzü yapar.)*

EMELEK — Hadi gençler, sofraları serin, Kimin bu yav-
ruracak?

GABIŞ — Taşkentli Halil'in.

EMELEK — Ben onu geçen gün şehirde gördüm yahu.

KÖSE — Size ömürler.

EMELEK — Ya...

GABIŞ — Geçen haftanın içinde oldu. Fabrikada maki-
neye kaptırmış, ne ses ne soluk.

ESE — Fabrika bu gence, kocaya bakmaz. Ne bulursa
öğütür.

EMELEK — Öyledir.

MEYDANCI — Hadı çevrilin.

(*Köse Kumandan'ı, Meydanı Ağa'yı, İbiş Savcı'yı, Gabiş İmam'ı oynayacaklardır.*)

KUMANDAN — Demek öyle oldu ha?

AĞA — Oldu ki deme gitsin.

KUMANDAN — Bunların başından yumruğu kaldırırsan böyle olur işte.

AĞA — Oğlum suraya bir masa atın bakayım. Kumandan bey böyle oturmak istiyor.

KUMANDAN — Bunların tepesinde olmalıyım.

AĞA — Allah eksik etmesin.

KUMANDAN — Nasıl da böyle kardeş kardeş oturmuşlar?

AĞA — İt iti ısırılmaz kumandan bey, onların düşmanlığı bana.

KUMANDAN — Sen de öyle aralarına girme. İşlerini uzaktan ayarla. Sal üstlerine güvendiğin adamlarını.

AĞA — Doğru söylüyorsun ki yerden göğe kadar...

KUMANDAN — Gün yok ki, böyle bir ayaklanma olmasın. Yaşadığımız günler hiç de tekin günler değil. Memleket her an bir isyanın eşiğinden dönüyor.

AĞA — Sızinkilerin içinde de az değil ha...

KUMANDAN — Ne azı? Bir çoğu onlardan taraf. Eğer hükümet dalıverse gitti.

AĞA — Bereket versin bizinkiler üste kaplamış da altı kıpırdatmıyor.

KUMANDAN — Biz bizi biliriz. (*Klakson sesi*)

AĞA — İşte Savcı bey geldi.

SAVCI — Merhaba.

AĞA — Buyur Savcı bey. Hanı Kaymakam bey yok mu? O da gelecekti.

SAVCI — Bana geçen gün geleceğini söylemişti. İşler nasıl Kumandan?

KUMANDAN — Sağol Savcı bey. *(Klakson sesi)*

SAVCI — Geldiler.

KAYMAKAM — Selâmlar. Ne o, çok beklemiş bir haliniz var?

AĞA — Eh biraz. Hiç huyun değildir de gecikmek biraz tasalandım. Gözüm yolda kaldı.

KAYMAKAM — Nasılsınız arkadaşlar?

KUMANDAN — Sizi sormalı?

SAVCI — Çok iyi, bugün felekten bir gün çalmalı.

KAYMAKAM — Ya, Vali bey de öyle diyordu.

AĞA — Niye gelmedi?

KAYMAKAM — Son dakıkada işi çıktı. belki yarın falan gelebilir.

İMAM — *(Teker teker el sıkar.)* Hoşgelmişsiniz efendilerim.

KAYMAKAM — Hoşbulduk imam efendi. *(Yanına oturur.)* Ne var ne yok?

İMAM — İyilik sağlık.

KAYMAKAM — Yeni tamimi aldın mı?

İMAM — Daha bekçi dönmedi.

AĞA — Kaymakam bey votka, rakı?

KAYMAKAM — Rakı.

AĞA — Savcı bey?

SAVCI — Allah aşkına otur Ağa.

AĞA — Hoşuma gidiyor ayak işleri. Söyle, sulu susuz?

SAVCI — Binicinin sağı solu olmaz.

KAYMAKAM — İmam efendi siz?

İMAM — O kadar ileri gitmeyelim.

- KAYMAKAM** — Geçen gün... iç be İmam efendi. Sarhoş olmazsan günahı yok demiştin.
- İMAM** — Ben şöyle mezelerden idare ederim.
- KUMANDAN** — Hocaların karnı doymaz derler ya...
- İMAM** — Hocalarda yedi karnı içiçe olur.
- AĞA** — Bilmez misiniz, bir hocayla camız bostana girmiş biraz sonra sahibi dayanamamış, hocayı çıkarın camız kalsın demiş.
- (Kısa bir oyun havası. Yine köylüler oynayacaklar.)*
- KÖSE** — Şehir oldu mübarek.
- ESE** — Arkalı adam olmak işte böyle, yağarlar.
- MEYDANCI** — Sıkıysa yağmasınlar. Ekmekleriyle oynarlar. Telefonla perem perem eder.
- GABIŞ** — Dışardan çok iyidir. Hele zengin düğünlerinde iyice şenlik.
- RECEP** — Of... Of...
- İBİŞ** — Of çekme ulan.
- RECEP** — E..Eskâr basıyor. Çekmeden de olmaz kıl bira-
- der.
- İBİŞ** — Fazla konuşma ulan. Hem bundan sonra ben ne dersem başüstüne kumandanım diyeceksin.
- RECEP** — Ya demek öyle.
- İBİŞ** —Yoğurt bundan böyle, tamam mı?
- RECEP** —Tamam kumandanım, başüstüne kumandanım.
- İBİŞ** — Sağa dön, geriye dön...
- MEYDANCI** — Gözünü seveyim, sağla geriden vazgeçelim.
- GABIŞ** — Ne varsa ilerde.
- İBİŞ** — Asker!
- RECEP** — Buyur kumandanım.

İBİŞ — Nışan al. Heder.

KÖSE — Ay mehtabı.

RECEP — Hangi kenarı?

KÖSE — Tam ortası!

ESE — Ne ettin ulan? Ayın ortasında Amerikalılar geziyor. Durup dururken adamı katil mi edeceksin?

KÖSE — İyi işte. Bir taşla iki kuş.

MEYDANCI — Amerikalılar galiba bizden umudu kestiler. Onun için kendilerini aya yıldıza vuruyorlar. *(Davul, oyun havası yine yönetenleri oynayacaklar.)*

KAYMAKAM — *(Çakırkeyif)* Efendim bu millet adam olmaz.

KUMANDAN — Olmaz canım.

SAVCI — Olmaz.

İMAM — Olmaz.

AĞA — Katiyen olmaz.

KAYMAKAM — Nedenine gelince, daha bu millet sermayeyle kalkınılacağına farkında değil.

İMAM — Yerden göğe kadar haklısınız.

KAYMAKAM — Baksana şu adama yaptıklarına, bu adam olmasa açlıktan ölürlər. Yazın tarlada kışın fabrikada iş verir Allahın günü yine de öyle yarana-maz.

AĞA — Şu benim başımdan ibret almak gerek, her yıl mecburmuşum gibi yiyeceklerini giyeceklerini tedarık ettiğim halde, geçmişler de karşıma tersleniyorlar. Neymiş de ben onları somuruyormuşum.

SAVCI — Somuru değil sömürü.

AĞA — Somuru, sömürü neyse... Haklarını yiyormuşum.

İMAM — Allah onlara el versin de tırnak vermesin. Onlar

son seneler de mal mülk, miras düşmanı kesildiler. Ölürüm derdimden, köyde yeni yetmelerden başını sokağın yok camiye sabah namazlarını hep yalnız kılarım. Cumaları arkamda cemaat yok.

AĞA — *(Bardağı kaldırır.)* Allahım Allahım... Bu ne biçim Müslümanlık? Hadi şerefel

İMAM — Bazen arada bir, akli estikçe Abdurrahman Mehmet gelir. O da yaşlı. Şu günlerde ölüverse cemaatsiz kaldık demektir.

AĞA — *(Tekrar bardağını kaldırır.)* Din elden gidiyor. İnsanda utanmak, arlanmak, haya kalmadı. Şerefel *(Davul. Yine köylüler oynarlar.)*

MEYDANCI — Evli misin kardeş?

RECEP — Elini öper, iki de yolumu gözlerim var.

ESE — Yavruya boş ver. Tarla takım var mı?

RECEP — Ne gezer? Anadan doğma ırgatım.

GABIŞ — Öyleyse asker ocağındaki rahatı çok arar, çok anlatırsın.

KÖSE — Hem de iki çocuk hal

RECEP — Kız olsun oğlan olsun bizde on yedi dedin mi işi tamamdır. Yirmisindekini koca sayarlar.

KÖSE — Bizler hâlâ bekârsınız.

RECEP — Neyi bekliyorsunuz?

GABIŞ — Kıyametin kopmasını.

RECEP — Niye?

MEYDANCI — Başka türlü evlenemeyiz de. Bizde bu iş çok masraflı, altından kalkamıyoruz.

RECEP — Bu kadar pahalılıktan sonra böyle düğün edilir mi? Şipşakçı olacaksın. Kaçıracağını.

ESE — O zaman temelini sökerler, arayıp buluncaya kadar.

RECEP — Bu çöplükte sizin borunuz ötmeli.

KÖSE — Ağa olmasa belki öter. O olduktan sonra, çöplük de onun küllük de.

ESE — Yemez.

GABIŞ — Yemezse gargara yapar.

MEYDANCI — Haydın gençler davullar vurulsun, Allahına kadar bir düğün kurulsun.

ESE — (Recep'e) Gel kardaş, şöyle karşılıklı doyasıya bir oynayalım. Bir daha ya görüşürüz ya da görüşmeyiz.

RECEP — Oğlum Recep ateşle... Gabişlar'ın, İbişler'in, Köseler'in, Sevdahılar'ın şerefine ateşle.

ESE — Tüm köylülerin şerefine.

GABIŞ — Müzmin bekârların şerefine.

MEYDANCI — Bütün insanlığın şerefine.

GABIŞ — Omuz omuza, kol kola...

İBİŞ — Kardeş kardeşe, can cana...

KÖSE — Et tırnaktan ayrılmaz...

ESE — Tırnak etten sıyrılmaz...

MEYDANCI — Ateşleyin kardeşler, dünya âlem duysun. Kavgamıza insan olan buyursun. Şimdi artık zafer davulların vurulsun. Gerçekten büyük düğün kurulsun.

(Silâh sesleri. Davul zurna ile coşkulu dans; dansı hep birlikte «HEY» diyerek noktalarlar.)

DÜĞÜN YA DA DAVUL

Yazar: Haşmet ZEYBEK

Rejisör: Hamit AKINLI

Reji Yrd: Meltem EVCİOĞLU

Reji As: Nalan SAYAR

Dekor-Kostüm: Hüseyin MUMCU

Işık: İhsan NARMANLI

MEYDANCI.....	Hidayet ERDİNÇ
ESE	Yaşar ÖZVERİ
KÖSE	Levent ULUKUT
İBİŞ	Hakan BOYAV
GABIŞ	İlham YAZAR
KINALI	Meltem ESEROL
YUMRU	Rûyam ÖZVERİ-Orkide ÇİVİCİOĞLU
SUMRU	Meltem Evcioğlu
İPEK	Sevda Özgömeç
MELEK	Ebru Nil Aydın
EMELEK	Zafer GÜLLÜ
DERVİŞ	Kemal ŞAHİN
KİRİŞ	Burak sayar
SÜLÜ	Nazıf Yaşar
RECEP	Eray Eserol
AYNALI ÖKSÜZ	Cemil Bilgen
YAKIMCI	Ahmet Şener
DAVULCU	İhsan Davulcu
ZURNACI	Mustafa DAVULCU

Sahne Amiri: Feyyaz YÜKSELEN

Işık Kumanda: Suat UÇAR

Suflöz: İsanç SEÇİÇ

ISBN 975 - 17 - 1343 - 9
10.000 TL.